

Canllaw i Gynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ar gyfer Cynghorwyr Cymwys yng Nghymru a Lloegr

Cronfa Bensiwn **GWYNEDD** Pension Fund

Cynnwys

Fy Newis Pensiynau	5
Cynlluniau pensiwn personol a chynlluniau pensiwn cyfranddeiliaid	5
Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	5
Ymuno â'r CPLIL.....	6
Pwy all ymuno?	6
Sut mae sicrhau fy mod wedi dod yn aelod o'r CPLIL?	6
Beth os ydw i eisoes yn talu i mewn i bensiwn?	6
Rwyf eisoes yn derbyn pensiwn CPLIL– a fydd yn cael ei effeithio?.....	6
Cyfraniadau.....	7
Beth ydw i'n ei dalu?	7
Beth mae'r Cyngor yn ei dalu?	7
Ydw i'n cael rhyddhad treth ar fy nghyfraniadau?	7
A allaf wneud cyfraniadau ychwanegol i gynyddu fy muddion?	7
A oes terfyn ar faint y gallaf ei gyfrannu?	7
A allaf drosglwyddo hawliau pensiwn i'r CPLIL?	7
Buddion ymddeol	8
Pryd alla i ymddeol?	8
Beth yw fy muddion ymddeol?	8
Faint fydd fy mhensiwn?	9
Faint fydd fy lwmp swm?	9
A allaf ildio rhywfaint o'm pensiwn i gynyddu fy lwmp swm?	9
Sut fydd fy mhensiwn yn cael ei dalu?	10
A fydd fy mhensiwn yn cynyddu?	10
Pwyntiau cyffredinol i'w nodi ar fuddion ymddeol	10
Ymddeoliad oherwydd Salwch.....	11
Beth fydd yn digwydd os bydd yn rhaid i mi ymddeol yn gynnar oherwydd salwch?.....	11
Sut mae pensiwn salwch a lwmp swm yn cael eu cyfrifo?	11
Beth os nad wyf yn gymwys i gael pensiwn salwch a lwmp swm?	11
Pwyntiau i'w nodi ar ymddeoliad oherwydd salwch	11
Ymddeol yn gynnar.....	12
A allaf ymddeol yn gynnar?	12
A fydd fy mhensiwn a'm lwmp swm yn cael eu lleihau os byddaf yn ymddeol yn gynnar?	12
Newidiadau i'r oedran ymddeol	13

Pwyntiau i'w nodi ar ymddeoliad cynnar	13
Ymddeoliad hwyr	14
Beth os byddaf yn parhau i weithio ar ôl 65 oed?	14
Gwarchodaeth i'ch teulu.....	14
Pa fuddion fydd yn cael eu talu os byddaf yn marw mewn gwasanaeth?	14
Pa fuddion fydd yn cael eu talu os byddaf yn marw ar ôl ymddeol ar bensiwn?	15
Pwyntiau i'w nodi ar warchodaeth i'ch teulu	17
Cynyddu eich buddion	17
Cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol (CGY).....	17
Talu i mewn i gynllun pensiwn personol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid	19
Pwyntiau i'w nodi ar wneud taliadau ychwanegol	20
Gadael y Cynllun cyn ymddeol	20
Beth fydd yn digwydd i'm buddion os byddaf yn eu gohirio?	21
Beth fydd yn digwydd os byddaf yn marw cyn i'm buddion gohiriedig gael eu talu?	22
A allaf drosglwyddo fy mhensiwn CPLIL?	22
Pwyntiau i'w nodi ar adael y Cynllun cyn ymddeol	23
Optio allan o'r CPLIL	24
A allaf optio allan o'r CPLIL?	24
A allaf ail-ymuno â'r CPLIL yn ddiweddarach?	24
Pwyntiau i'w nodi ar optio allan.....	24
Rhai darpariaethau CPLIL eraill	25
Pensiynau ac ysgariad neu ddiddymu partneriaeth sifil	25
Pwyntiau i'w nodi am rannu pensiwn	27
Gweinyddu'r cynllun.....	27
Pwy sy'n rhedeg y CPLIL?	27
Sut mae'r Cynllun yn cael ei ddiwygio?	27
A yw buddion y Cynllun wedi'u diogelu?	27
Pa ddeddfwriaeth arall sy'n berthnasol i'r Cynllun?	27
Sut gallaf wirio cywirdeb fy nghofnodion pensiwn?	27
Pa wybodaeth arall y mae gennyf hawl iddi?	28
Help gyda phroblemau pensiwn	28
Pwy all fy helpu os oes gennyf ymholiad neu gŵyn?	28
Sut gallaf olrhain fy hawliau pensiwn?.....	29
Diffiniad o'r termau pensiwn	31
Gwybodaeth bellach ac ymwadiad	43

Cyflwyniad

Mae'r wybodaeth yn y llyfryn hwn yn seiliedig ar Reoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL) 1997 a deddfwriaeth berthnasol arall. Mae'r llyfryn ar gyfer cynghorwyr yng Nghymru neu Loegr ac mae'n adlewyrchu darpariaethau'r CPLIL a'r ddeddfwriaeth gyffredinol ar adeg ei chyhoeddi ym mis Mai 2023. Efallai y bydd y Llywodraeth yn gwneud newidiadau i ddeddfwriaeth sy'n mynd yn groes i'r ddeddfwriaeth ac, ar ôl ymgynghori â phartion â buddiant, gall wneud newidiadau yn y dyfodol i'r CPLIL.

Sylwch fod Rheoliadau CPLIL (DARPARIAETHAU TROSIANNOL, ARBEDION A DIWYGIO) 2014 wedi diwygio mynediad i CPLIL ar gyfer cynghorwyr yn Lloegr. **O 1 Ebrill 2014, ni all cynghorwyr yn Lloegr ymuno â'r CPLIL.** Gallai'r aelodau hynny o'r cynghorwyr yn Lloegr a oedd yn y Cynllun ar 31 Mawrth 2014 aros yn y Cynllun tan ddiwedd y tymor yr oeddent yn ei wasanaethu ar y dyddiad hwnnw. Ni all cynghorwyr yn Lloegr ail-ymuno â'r CPLIL mewn unrhyw dymor yn y swydd ddilynol.

Mae cynghorwyr yng Nghymru yn parhau i gael mynediad i'r CPLIL o 1 Ebrill 2014.

Mae'r llyfryn at ddefnydd cyffredinol ac ni all gwmpasu pob amgylchiad personol. Os bydd unrhyw anghydfod ynghylch eich buddion pensiwn, bydd y ddeddfwriaeth briodol yn drech. Nid yw'r llyfryn hwn yn rhoi unrhyw hawliau cytundebol na statudol ac fe'i darperir at ddibenion gwybodaeth yn unig.

Mae'r llyfryn yn esbonio'r buddion a gynigir gan y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol. Mae'n disgrifio sut mae'r Cynllun yn gweithio, beth mae'n ei gostio a'r amddiffyniad ariannol y mae'n ei gynnig i chi a'ch teulu.

Pan ddefnyddir termau pensiwn, maent yn ymddangos mewn teip italig beiddgar. Gallwch ddod o hyd i ddiffiniadau o'r termau hynny yn yr adran [Diffiniad o'r termau pensiwn](#) ar ddiwedd y llyfryn.

Fy Newis Pensiynau

Mae derbyn eich pensiwn yn nod i edrych ymlaen ato. Fodd bynnag, os yw eich pensiwn am fodloni eich disgwyliadau, bydd angen i chi gynllunio nawr ar gyfer eich incwm ar ôl i chi ymddeol.

Yn gyffredinol, bydd eich incwm a'ch buddion ymddeol, uwchlaw Pensiwn y Wladwriaeth, yn cael eu darparu gan gynllun pensiwn personol, cynllun pensiwn cyfranddeiliaid neu drwy gynllun pensiwn galwedigaethol megis y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL). Disgrifir y rhain yn gryno isod.

Cynlluniau pensiwn personol a chynlluniau pensiwn cyfranddeiliaid

Mae sefydliadau amrywiol megis banciau, cymdeithasau adeiladu a chwmnïau yswiriant bywyd yn darparu ac yn gweinyddu pensiynau personol a chynlluniau pensiwn cyfranddeiliaid. Mae eich sefydliad dewisol yn buddsoddi eich cyfraniadau. Caiff y buddsoddiadau eu cyfnewid am arian pan fyddwch yn ymddeol. Defnyddir y swm o arian sy'n cael ei ryddhau i brynu buddion ymddeol o'r farchnad yswiriant. Ers mis Ebrill 2015, gellir cymryd yr arian a wireddwyd fel arian parod, yn amodol ar dreth fel y bo'n briodol. Mae eich buddion yn seiliedig ar enillion buddsoddi ac nid ydynt wedi'u gwarantu nac yn gysylltiedig â'ch enillion. Bydd yr oedran y gallwch eu derbyn yn amrywio yn ôl y cynllun.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol (CPLIL) yn gynllun pensiwn statudol a ariennir. Fel y cyfryw, mae'n ddiogel iawn oherwydd bod ei fuddion wedi'u diffinio a'u nodi yn y gyfraith.

Mae uchafbwyntiau'r CPLIL yn cynnwys:

- lwmp swm di-dreth pan fyddwch yn ymddeol
- pensiwn blynyddol yn seiliedig ar eich **cyflog cyfartalog** yn ystod eich gyrfa
- y gallu i gynyddu eich pensiwn trwy dalu cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol
- ymddeol yn wirfoddol o 55 oed
- ymddeol o 50 oed gyda chaniatâd eich Cyngor
- pensiwn salwch o unrhyw oedran
- lwmp swm grant marwolaeth mewn gwasanaeth o ddwywaith eich **cyflog cyfartalog** yn ystod eich gyrfa
- pensiwn i'ch priod neu **bartner sifil** (yn ogystal ag unrhyw blant cymwys)
- buddion yn gysylltiedig â mynegai i sicrhau eu bod yn cadw i fyny â chwyddiant
- mae eich cyfraniadau yn denu gostyngiad treth pan gânt eu didynnu o'ch lwfansau.

Ymuno â'r CPLIL

Pwy all ymuno?

O 1 Ebrill 2014 **nid** yw'r CPLIL ar gael i gynghorwyr na meiri etholedig cynghorau sir, cynghorau dosbarth na chynghorau bwrdeistref Llundain yn Lloegr.

Mae'r CPLIL ar gael i holl gynghorwyr cynghorau sir neu gynghorau bwrdeistref sirol **Cymru** lle y cynigir aelodaeth o'r Cynllun iddynt hwy o dan gynllun lwfansau'r Cyngor ac sydd o dan 75 oed.

Mae'r cynghorwyr Cymreig hynny y cynigir aelodaeth iddynt yn **gynghorwyr cymwys**. Os ydych wedi cael cynnig bod yn aelod o'r Cynllun, chi fydd yn penderfynu p'un a ydych am ymuno. Os byddwch yn dewis gwneud hynny, byddwch yn dod yn aelod o'r CPLIL o ddechrau'r cyfnod tâl cyntaf ar ôl derbyn eich penderfyniad.

Sut mae sicrhau fy mod wedi dod yn aelod o'r CPLIL?

Er mwyn sicrhau eich hawl i fuddion y Cynllun, mae'n bwysig eich bod yn llenwi ac yn dychwelyd y ffurflen ymuno os ydych yn dymuno bod yn aelod o'r Cynllun. Ar ôl derbyn eich ffurflen, bydd cofnodion perthnasol yn cael eu sefydlu a bydd hysbysiad swyddogol o'ch aelodaeth o'r Cynllun yn cael ei anfon atoch. Dylech wirio eich taliadau lwfans i sicrhau bod cyfraniadau pensiwn yn cael eu didynnu.

Beth os ydw i eisoes yn talu i mewn i pensiwn?

Os ydych yn cyfrannu at gynllun pensiwn personol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid ar hyn o bryd ac yn penderfynu ymuno â'r CPLIL, gallwch barhau i dalu i mewn i'r trefniant pensiwn arall.

Mae rheolaethau Cyllid a Thollau Ei Fawrhydi (HMRC) ar gyfanswm y cyfraniadau y gallwch eu gwneud i'r holl drefniadau pensiwn a chael rhyddhad treth. Gallwch dalu hyd at 100% o'ch enillion trethadwy yn y DU mewn unrhyw un flwyddyn dreth i mewn i unrhyw nifer o drefniadau pensiwn o'ch dewis (neu, os yw'n fwy, £3,600 i drefniant 'gostyngiad treth wrth y ffynhonnell', megis pensiwn personol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid) a bod yn gymwys i gael rhyddhad treth ar y cyfraniadau hynny.

Mae'r **lwfans blynyddol** yn cyfyngu ar faint o gynilion pensiwn y gallwch eu cael mewn blwyddyn cyn i chi ddod yn agored i dalu treth. **Bydd cynilion pensiwn y rhan fwyaf o aelodau'r cynllun yn llai na'r lwfans blynyddol.**

Rwyf eisoes yn derbyn pensiwn CPLIL— a fydd yn cael ei effeithio?

Os byddwch yn dod yn gynghorydd, rhaid i chi ddweud wrth yr **awdurdod gweinyddu** CPLIL sy'n talu eich pensiwn am eich swydd newydd, p'un a ydych yn ymuno â'r Cynllun yn eich swydd newydd ai peidio. Yna byddant yn gwirio i weld a ddylid lleihau'r pensiwn y maent yn ei dalu.

Cyfraniadau

Beth ydw i'n ei dalu?

Eich cyfraniad ar hyn o bryd yw 6% o'r **tâl** yr ydych yn ei dderbyn.

Mae eich cyfraniadau yn ddiogel iawn. Gan fod y CPLIL wedi'i sefydlu gan Statud, mae talu buddion i aelodau wedi'i warantu gan y gyfraith.

Beth mae'r Cyngor yn ei dalu?

Mae'r Cyngor yn talu gweddill y gost o ddarparu eich buddion ar ôl ystyried adenillion buddsoddiad. Bob tair blynedd, mae actwari annibynnol yn cyfrifo faint y dylai'r Cyngor ei gyfrannu at y Cynllun. Bydd y swm yn amrywio, ond y dybiaeth sylfaenol bresennol yw eich bod chi'n cyfrannu tua thraean o gostau'r Cynllun a'r Cyngor yn cyfrannu'r gweddill.

Ydw i'n cael rhyddhad treth ar fy nghyfraniadau?

Mae'r Cynllun wedi'i gymeradwyo'n llawn gan Gyllid a Thollau Ei Fawrhydi. Os ydych yn ennill digon i dalu treth, byddwch yn cael rhyddhad treth ar eich cyfraniadau. I gyflawni hyn, caiff eich cyfraniadau eu didynnu o'ch lwfansau cyn i chi dalu treth. Felly, er enghraifft, os ydych yn talu treth ar gyfradd o 20%, dim ond 80c net y mae pob £1 y byddwch yn ei gyfrannu at y Cynllun yn ei gostio i chi.

Mae cyfyngiadau ar faint o ryddhad treth sydd ar gael ar gyfraniadau pensiwn. Os bydd gwerth eich cynilion pensiwn yn cynyddu mwy na'r **lwfans blynyddol** mewn unrhyw flwyddyn, efallai y bydd yn rhaid i chi dalu treth arno. Ni fydd y **lwfans blynyddol** yn effeithio ar y rhan fwyaf o bobl.

A allaf wneud cyfraniadau ychwanegol i gynyddu fy muddion?

Gall aelodau gynyddu eu buddion drwy wneud cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol (CGY). Gallwch hefyd dalu cyfraniadau i gynllun pensiwn personol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid. Esbonnir yr opsiynau hyn yn fanylach yn yr adran [Cynyddu eich buddion](#).

A oes terfyn ar faint y gallaf ei gyfrannu?

Nid oes cyfyngiad ar faint o gyfraniadau y gallwch eu talu. Mae terfyn ar y swm y gallwch ei dalu i mewn i drefniant CGY y Cynllun. Gweler yr adran [Cynyddu eich buddion](#). Fodd bynnag, dim ond ar gyfraniadau hyd at 100% o'ch enillion trethadwy yn y DU y rhoddir rhyddhad treth (neu, os yw'n fwy, £3,600 i drefniant 'gostyngiad treth wrth y ffynhonnell', fel pensiwn personol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid).

Mae rheolaeth Cyllid a Thollau Ei Fawrhydi, a elwir yn **lwfans blynyddol**, yn cyfyngu ar faint o gynilion pensiwn y gallwch eu cael mewn blwyddyn cyn i chi orfod talu treth. **Bydd cynilion pensiwn y rhan fwyaf o aelodau'r cynllun yn llai na'r lwfans blynyddol.**

A allaf drosglwyddo hawliau pensiwn i'r CPLIL?

Nid yw rheolau'r Cynllun yn caniatáu i chi drosglwyddo hawliau pensiwn i'r CPLIL o gynllun pensiwn arall neu o **awdurdod gweinyddu** CPLIL arall.

Pwyntiau i'w nodi ar cyfraniadau

- Os oes gennych fuddion gohiriedig o gyfnod blaenorol o aelodaeth cynghorydd yn yr un **awdurdod gweinyddu** CPLIL gallwch ddewis cyfuno'r aelodaeth cynghorydd blaenorol gyda'r cyfnod presennol o aelodaeth cynghorydd. Mae'n rhaid i chi ddewis gwneud hyn o fewn 12 mis o ail-ymuno â'r Cynllun, neu gyfnod y bydd eich Cyngor yn ei ganiatáu. Mae hyn ar **ddisgresiwn** y Cyngor; holwch eich Cyngor ynghylch ei bolisi ar hyn.
- Ni all hawliau pensiwn a gronnir fel cyflogai yng Nghymru neu Loegr gael eu cyfuno â hawliau sydd wedi'u cronni fel cynghorydd neu faer yng Nghymru neu Loegr neu i'r gwrthwyneb.

Buddion ymddeol

Pryd alla i ymddeol?

Gallwch ymddeol a derbyn eich buddion CPLIL yn llawn unwaith y byddwch wedi cyrraedd 65 oed. Mae'r Cynllun hefyd yn caniatáu i chi gymryd eich buddion yn gynnar. Gallwch gael rhagor o wybodaeth yn yr adrannau ar [Ymddeoliad oherwydd salwch](#) ac [Ymddeoliad Cynnar](#).

Yn ogystal â'ch buddion CPLIL, efallai y byddwch hefyd yn gymwys i gael pensiwn ymddeol y wladwriaeth a delir gan y Llywodraeth o **oedran Pensiwn y Wladwriaeth**.

Mae Pensiwn y Wladwriaeth haen sengl, cyfradd unffurf wedi'i gyflwyno ar gyfer pobl a gyrhaeddodd neu a fydd yn cyrraedd **oedran Pensiwn y Wladwriaeth** ar 6 Ebrill 2016 neu ar ôl hynny. Mae'n disodli Pensiwn sylfaenol a Phensiwn ychwanegol y Wladwriaeth sy'n daladwy i bobl a gyrhaeddodd **oedran Pensiwn y Wladwriaeth** cyn 6 Ebrill 2016. Byddwch yn gallu gwneud cais am Pensiwn newydd y Wladwriaeth pan fyddwch yn cyrraedd **oedran Pensiwn y Wladwriaeth** os ydych:

- yn ddyn a aned ar 6 Ebrill 1951 neu ar ôl hynny
- yn ddynes a aned ar 6 Ebrill 1953 neu ar ôl hynny

ac, fel arfer, bod gennych o leiaf 10 mlynedd cymhwys o eich cofnod Yswiriant Gwladol.

Os nad ydych yn gwybod beth yw eich oedran Pensiwn y Wladwriaeth, gallwch ddefnyddio **cyfrifiannell Oedran Pensiwn y Wladwriaeth** i ddarganfod hyn.

Os ydych yn gymwys i gael Pensiwn newydd y Wladwriaeth, efallai na fyddwch yn cael y swm llawn. Mae hyn oherwydd eich bod yn debygol o fod wedi talu swm llai o Yswiriant Gwladol mewn blynyddoedd blaenorol fel aelod o'r CPLIL. Gallwch ddod o hyd i ragor o wybodaeth am hyn yn www.gov.uk/contracted-out.

Beth yw fy muddion ymddeol?

Pan fyddwch yn ymddeol, byddwch yn derbyn pensiwn a lwmp swm di-dreth o'r CPLIL. **Ar oedran Pensiwn y Wladwriaeth** byddwch hefyd yn derbyn pensiwn ymddeol y wladwriaeth, os ydych wedi talu cyfraniadau Yswiriant Gwladol digonol yn ystod eich bywyd gwaith.

Faint fydd fy mhensiwn?

Mae eich pensiwn CPLIL yn seiliedig ar **gyfanswm eich aelodaeth** a **chyflog cyfartalog eich gyrfa**. Mae'r enghraifft isod yn dangos bod eich pensiwn blynyddol yn cael ei gyfrifo drwy rannu eich **cyflog cyfartalog gyrfa** yn 80au a lluosir ffigwr hwn â **chyfanswm eich aelodaeth**.

Faint fydd fy lwmp swm?

Mae'r lwmp swm a delir yn awtomatig ar ymddeoliad deirgwaith eich pensiwn blynyddol. Mae'n seiliedig ar **gyflog cyfartalog eich gyrfa** a **chyfanswm eich aelodaeth**. Cyfrifir y lwmp swm fel 3/80fed o **gyflog cyfartalog eich gyrfa** am bob blwyddyn o **gyfanswm aelodaeth**. Pan fyddwch yn cymryd eich buddion, byddwch yn gallu cyfnewid rhywfaint o'ch pensiwn i gael rhagor o lwmp swm di-dreth. Mae rhagor o wybodaeth am ildio rhywfaint o'ch pensiwn i gynyddu eich lwmp swm. Bydd y lwmp swm yn cael ei dalu'n ddi-dreth i'r rhan fwyaf o aelodau, ond mae terfyn ar faint o arian parod di-dreth y gallwch ei gymryd o gynlluniau pensiwn y DU. Gelwir y terfyn yn **lwfans lwmp swm** ac yn gyffredinol mae'n £268,275. Gall fod yn uwch os ydych yn dal diogelwch rhag taliadau treth lwfans oes. Os byddwch yn mynd y tu hwnt i'r terfyn, byddech yn talu treth ar y gormodedd ar eich cyfradd dreth mynlol.

Darperir rhagor o wybodaeth am ildio rhywfaint o'ch pensiwn i gynyddu eich lwmp swm yn enghraifft 1.

Enghraifft 1: Cyfrifo pensiwn a lwmp swm

Pan yn ymddeol yn 65 oed mae gan aelod o'r Cynllun:

Cyfanswm aelodaeth o 10 mlynedd a 204 diwrnod a

Cyflog cyfartalog gyrfa o £16,200

Y pensiwn blynyddol yw:

$$1/80 \times £16,200 \times 10 \text{ mlynedd ynghyd â } 204/365 \text{ diwrnod} = £2,138.18$$

Y lwmp swm di-dreth a delir yn awtomatig yw:

$$3/80 \times £16,200 \times 10 \text{ mlynedd ynghyd â } 204/365 \text{ diwrnod} = £6,414.53$$

A allaf ildio rhywfaint o'm pensiwn i gynyddu fy lwmp swm?

Gallwch gyfnewid peth o'ch pensiwn am lwmp swm mwy ar ymddeoliad. Yn gyffredinol byddwch yn gallu cymryd hyd at uchafswm o 25% o werth cyfalaf eich buddion pensiwn fel lwmp swm.

Yn yr enghraifft uchod, mae'r lwmp swm a delir yn awtomatig ar ymddeoliad tua 15% o'r gwerth cyfalaf. Byddai unrhyw swm a gymerwch fel lwmp swm uwchlaw'r lwmp swm awtomatig yn cael ei gyflawni drwy gyfnewid rhan o'ch pensiwn blynyddol am daliad arian parod un tro. Am bob £1 o bensiwn blynyddol y byddwch yn ei ildio byddech yn derbyn £12 o lwmp swm.

Rhaid gwneud dewis i gymryd lwmp swm ychwanegol yn ysgrifenedig cyn i'ch buddion gael eu talu. Er mwyn i chi gael digon o amser i benderfynu yn iawn, mae'n bwysig eich bod yn cysylltu â'ch

awdurdod gweinyddol ymhell cyn eich dyddiad ymddeol arfaethedig er mwyn iddynt roi rhagor o fanylion i chi. Efallai y byddwch yn dymuno cael cyngor ariannol annibynnol.

Bydd eich pensiwn yn cael ei ostwng yn unol ag unrhyw ddewis a wnewch i dderbyn lwmp swm ychwanegol. Ni fydd unrhyw bensiynau hirdymor priod, **partner sifil** a/neu blant dilynol yn cael eu heffeithio os byddwch yn penderfynu cyfnewid rhan o'ch pensiwn blyneddol am lwmp swm ychwanegol.

Sut fydd fy mhensiwn yn cael ei dalu?

Bydd taliadau pensiwn misol yn cael eu gwneud yn syth i'ch cyfrif banc neu gymdeithas adeiladu. Gellir gwneud trefniadau tebyg hefyd i dalu eich pensiwn i'ch cyfrif pe baech yn symud dramor. Rhoddir rhagor o wybodaeth am dalu pensiynau i chi pan fyddwch yn cymryd eich pensiwn.

A fydd fy mhensiwn yn cynyddu?

Ar ôl 55 oed, bydd pensiynau aelodau sy'n cael eu talu yn cael eu cynyddu bob blwyddyn yn unol â'r mynegai costau byw priodol, sef y Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI). Os byddwch yn ymddeol cyn 55 oed, bydd effaith gronedig chwyddiant ers i chi ymddeol yn cael ei ychwanegu at eich pensiwn pan fyddwch yn cyrraedd 55 oed. Gweler yr adran [Ymddeoliad oherwydd salwch](#) ynghylch cynnydd i bensiynau oherwydd salwch.

Pwyntiau cyffredinol i'w nodi ar fuddion ymddeol

- Os yw eich buddion pensiwn yn destun Gorchymyn Rhannu Pensiwn a gyhoeddwyd gan y Llys yn dilyn ysgariad neu ddiddymiad **partneriaeth sifil**, neu'n destun cytundeb cymhwyso yn yr Alban, caiff eich buddion eu lleihau yn unol â'r Gorchymyn Llys neu'r cytundeb. Gweler yr adran [Pensiynau ac Ysgariad](#) am fanylion pellach.
- Mae Cyllid a Thollau Ei Fawrhydi yn rheoli'r cynilion pensiwn y gallwch eu cael mewn blwyddyn cyn i chi ddod yn agored i dalu treth. Gelwir hyn yn **lwfans blyneddol**. Mae hyn yn ychwanegol at y dreth a dalwch ar eich taliadau pensiwn.
- O dan reolau Cyllid a Thollau Ei Fawrhydi, os yw'r CPLIL yn gwneud taliad anawdurdodedig neu os byddwch yn talu rhywfaint neu'r cyfan o'ch lwmp swm CPLIL yn ôl i drefniant pensiwn, bydd treth yn daladwy.
- Os byddwch yn dychwelyd i gyflogaeth neu swydd o fewn Llywodraeth Leol neu gyflogaeth gyda sefydliad arall sy'n cymryd rhan yn y CPLIL ar ôl cymryd eich pensiwn, gellir ei leihau neu ei atal yn unol â'r polisi a fabwysiadwyd gan eich **awdurdod gweinyddu**. O dan y CPLIL, mae hyn ar **ddisgresiwn yr awdurdod gweinyddu** a rhaid cynnwys y polisi hwn mewn **datganiad polisi**. Darperir manylion pellach ar gais.

Ymddeoliad oherwydd Salwch

Beth fydd yn digwydd os bydd yn rhaid i mi ymddeol yn gynnar oherwydd salwch?

Os oes gennych o leiaf dri mis o **aelodaeth gyfan** a bod ymarferydd meddygol cofrestredig annibynnol a gymeradwywyd gan eich **awdurdod gweinyddu** yn tystio eich bod wedi dod yn analluog yn barhaol (tan 65 oed) i gyflawni dyletswyddau eich swydd yn effeithlon oherwydd salwch neu wendid meddyliol neu gorfforol, byddwch yn derbyn eich pensiwn a'ch lwmp swm ar unwaith. Rhaid i'r ymarferydd meddygol fod yn gymwys mewn meddygaeth iechyd galwedigaethol ac ni ddylai fod wedi bod yn gysylltiedig â'ch achos yn flaenorol.

Sut mae pensiwn salwch a lwmp swm yn cael eu cyfrifo?

Mae pensiwn salwch a lwmp swm yn cael eu cyfrifo yn yr un modd ag y nodir yn yr adran ar [Fuddion Ymddeol](#), ac eithrio y bydd **cyfanswm yr aelodaeth** a ddefnyddir yn y cyfrifiad yn cynyddu os yw **cyfanswm eich aelodaeth** yn bum mlynedd neu fwy. Gwneir hyn i adlewyrchu eich bod yn gorfod ymddeol yn gynnar. Gweler isod faint y bydd yn cael ei gynyddu.

Tabl 1: Cynydd mewn aelodaeth ar gyfer ymddeoliad oherwydd salwch

Cyfanswm Aelodaeth	Cyfanswm Aelodaeth ar ôl y cynnydd a ddyfarnwyd
Llai na 5 mlynedd	Cyfanswm yr aelodaeth yn unig
Rhwng 5 a 10 mlynedd	Dyblu cyfanswm yr aelodaeth
Rhwng 10 a 13 1/3 blynedd	Cyfanswm yr aelodaeth yn cynyddu i 20 mlynedd
Dros 13 1/3 blynedd	Cynyddu Cyfanswm yr aelodaeth o 6 2/3 blynedd

Fodd bynnag, ni ddylai eich aelodaeth gynyddol fod yn fwy na **chyfanswm yr aelodaeth** y byddech wedi'i chronni pe baech wedi parhau mewn gwasanaeth tan 65 oed.

Beth os nad wyf yn gymwys i gael pensiwn salwch a lwmp swm?

Os oes gennych lai na thri mis o aelodaeth gyfan, byddwch yn derbyn ad-daliad o'ch cyfraniadau.

Pwyntiau i'w nodi ar ymddeoliad oherwydd salwch

- Ni chynyddir eich buddion pensiwn os dyfarnwyd pensiwn salwch i chi o dan y Cynllun yn flaenorol.
- Os yw'r **awdurdod gweinyddu**, ar y dyddiad ymddeol, yn fodlon bod disgwyliad oes o lai na blwyddyn, gall yr **awdurdod gweinyddu** gyfnewid y pensiwn yn lwmp swm o bum gwaith swm blyneddol y pensiwn a ildwyd. Ni fydd unrhyw dreth **lwfans blyneddol** yn berthnasol i lwmp swm o'r fath.
- Cynyddir pensiynau salwch bob blwyddyn yn unol â'r mynegai costau byw priodol, beth bynnag fo'ch oedran.
- Rydych wedi'ch eithrio o'r **lwfans blyneddol** os bydd ymarferydd meddygol cofrestredig annibynnol yn ardystio eich bod yn dioddef o salwch sy'n ei gwneud yn annhebygol y byddwch yn gallu (ac eithrio i raddau ansylweddol) ymgymryd â gwaith cyflogedig mewn unrhyw swyddogaeth cyn cyrraedd **oed Pensiwn y Wladwriaeth**

- Gweler hefyd y [pwytiau cyffredinol i'w nodi ar fuddion ymddeol](#).

Ymddeol yn gynnar

A allaf ymddeol yn gynnar?

Os oes gennych o leiaf dri mis o **aelodaeth gyfan** gallwch ymddeol o'ch swydd a derbyn taliad o'ch buddion unrhyw bryd o 55 oed ymlaen.

Os ydych rhwng 50 a 54 oed, efallai y byddwch yn gallu ymddeol o'ch swydd a derbyn taliad o'ch buddion ar unwaith ond dim ond gyda chaniatâd eich Cyngor y gellir talu buddion cyn 55 oed. Mae hyn ar **ddisgresiwn** y Cyngor ac o dan yr CPLIL rhaid cynnwys polisi eich Cyngor yn ei **ddatganiad polisi**.

Byddai buddion a delir cyn 55 oed yn anawdurdodedig o dan reolau treth Cyllid a Thollau Ei Fawrhydi a byddent yn destun taliadau treth sylweddol.

Mae'r Llywodraeth wedi cyhoeddi y bydd yr oedran cynharaf y gallwch gymryd eich pensiwn yn cynyddu o 55 oed i 57 oed o 6 Ebrill 2028. Ni fydd hyn yn berthnasol os bydd yn rhaid i chi gymryd eich pensiwn yn gynnar oherwydd salwch. Gweler [Newidiadau i oedran pensiwn](#) am ragor o wybodaeth.

A fydd fy mhensiwn a'm lwmp swm yn cael eu lleihau os byddaf yn ymddeol yn gynnar?

Os ymunoch â'r CPLIL ar ôl 30 Medi 2006, yn ymddeol ac yn dewis derbyn buddion cyn 65 oed bydd eich pensiwn a'ch lwmp swm, a gyfrifwyd i ddechrau fel y manylir arno yn yr adran ar [Fuddion Ymddeol](#), yn cael eu lleihau i gymryd i ystyriaeth ei fod yn cael ei dalu am gyfnod hirach. Mae faint y caiff eich buddion eu lleihau yn dibynnu ar ba mor gynnar y byddwch yn eu cymryd.

Cyfrifir y gostyngiad yn unol â chanllawiau a gyhoeddwyd gan Actwari'r Llywodraeth. Mae'r gostyngiad yn seiliedig ar hyd yr amser (mewn blynnyddoedd a dyddiau) y byddwch yn ymddeol yn gynnar - h.y. y cyfnod rhwng y dyddiad y telir eich buddion a 65 oed. Po gynharaf y byddwch yn ymddeol, y mwyaf yw'r gostyngiad.

Fel canllaw, dangosir y gostyngiadau canrannol, a gyhoeddwyd ym mis Gorffennaf 2023, ar gyfer ymddeoliadau hyd at ddeng mlynedd yn gynnar yn y tabl isod. Lle nad yw nifer y blynnyddoedd yn union, caiff y canrannau gostyngiad eu haddasu yn unol â hynny.

Tabl 2: Gostyngiadau taliadau cynnar

Blynnyddoedd yn gynnar	% Gostyngiad Pensiwn	% Gostyngiad Lwmp Swm
1	4.9%	1.7%
2	9.3%	3.3%
3	13.5%	4.9%
4	17.4%	6.5%
5	20.9%	8.1%
6	24.3%	9.6%
7	27.4%	11.1%
8	30.3%	12.6%
9	33.0%	14.1%

10	35.6%	15.5%
----	-------	-------

Os oeddech yn cyfrannu at y cynllun ar unrhyw adeg rhwng 1 Ebrill 1998 a 30 Medi 2006, gallai rhai neu'r cyfan o'ch buddion a dalwyd yn gynnar gael eu gwarchod rhag y gostyngiad os ydych yn **aelod gwarchodedig**.

Yr unig achlysur lle nad yw'r warchodaeth hon yn berthnasol yn awtomatig yw os byddwch yn dewis cymryd eich pensiwn yn wirfoddol yn 55 oed neu ar ôl hynny a chyn 60 oed. Gall eich Cyngor ddewis caniatáu i'r warchodaeth fod yn berthnasol. Mae hyn ar **ddisgresiwn** y Cyngor a gallwch ofyn i'ch Cyngor beth yw ei bolisi ar hyn.

Gall eich Cyngor gytuno i beidio â gwneud unrhyw ostyngiad am resymau tosturiol. Mae hyn ar **ddisgresiwn** y Cyngor. Gallwch ofyn i'ch Cyngor beth yw ei bolisi ar hyn.

Os byddwch yn ymddeol yn wirfoddol cyn 65 oed, nid oes rhaid i chi dderbyn taliad ar unwaith o'ch buddion. Gallwch eu gohirio o fewn y CPLIL i'w talu'n ddiweddarach fel y manylir yn yr adran [Gadael y Cynllun cyn ymddeol](#).

Newidiadau i'r oedran ymddeol

Mae'r Llywodraeth wedi cyhoeddi y bydd yr oedran cynharaf y gallwch gymryd eich pensiwn yn cynyddu o 55 oed i 57 oed o 6 Ebrill 2028. Ni fydd hyn yn berthnasol os bydd yn rhaid i chi gymryd eich pensiwn yn gynnar oherwydd salwch.

Gallech gael eich gwarchod rhag y cynnydd hwn os ymunoch â'r CPLIL cyn 4 Tachwedd 2021. Gallech hefyd gael eich gwarchod os y gwnaethoch drosglwyddo pensiwn blaenorol i'r CPLIL a bod amodau penodol yn cael eu bodloni. Dim ond os yw rheolau'r CPLIL yn caniatáu i chi gymryd eich pensiwn cyn 57 oed y byddwch yn gallu defnyddio'r warchodaeth hon.

Nid yw'r Llywodraeth wedi cadarnhau eto a fydd yn caniatáu i aelodau sy'n gymwys i gael gwarchodaeth gymryd eu pensiwn CPLIL cyn 57 oed o fis Ebrill 2028.

Pwyntiau i'w nodi ar ymddeoliad cynnar

- Os bydd eich Cyngor yn rhoi caniatâd i dalu buddion ymddeoliad cynnar ar unwaith cyn 55 oed, gallai hyn arwain at dalu treth ar eich buddion. Byddai hyn yn ychwanegol at y dreth Talu Wrth Ennill (PAYE) arferol ar eich pensiwn misol. Ni fydd unrhyw dreth ychwanegol yn ddyledus os telir eich buddion ar neu ar ôl 55 oed.
- Os yw eich Cyngor yn rhoi caniatâd i fuddion ymddeoliad cynnar ar unwaith ar neu ar ôl 50 oed a chyn 55 oed, telir eich pensiwn ar gyfradd unffurf hyd at 55 oed. Yn 55 oed bydd eich pensiwn yn cael ei gynyddu gan effaith gronedig chwyddiant ers i chi ymddeol ac yna'n cynyddu bob blwyddyn ar ôl 55 oed yn unol â'r mynegai costau byw priodol, sef y Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI) ar hyn o bryd.
- Gweler hefyd y [pwyntiau cyffredinol i'w nodi ar fuddion ymddeol](#).

Ymddeoliad hwyr

Beth os byddaf yn parhau i weithio ar ôl 65 oed?

Os byddwch yn parhau yn eich swydd fel **cynghorydd cymwys** ar ôl 65 oed, byddwch yn parhau i dalu i mewn i'r Cynllun, gan gronni buddion pellach. Gallwch dderbyn eich pensiwn pan fyddwch yn ymddeol, neu pan fyddwch yn cyrraedd y diwrnod cyn eich pen-blwydd yn 75, pa un bynnag sy'n digwydd gyntaf.

Os cymerwch eich pensiwn ar ôl 65 oed, cynyddir y pensiwn yr ydych wedi'i gronni i adlewyrchu'r ffaith y caiff ei dalu am gyfnod byrrach.

Rhaid talu eich pensiwn cyn eich pen-blwydd yn 75 oed.

Gweler hefyd [Pwyntiau Cyffredinol i'w nodi ar fuddion ymddeol](#).

Gwarchodaeth i'ch teulu

Pa fuddion fydd yn cael eu talu os byddaf yn marw mewn gwasanaeth?

Os byddwch yn marw mewn gwasanaeth fel aelod o'r CPLIL, yn amodol ar yr amodau cymhwyso a nodir, telir y buddion a ddangosir isod.

- **Lwmp swm grant marwolaeth.** Mae lwmp swm grant marwolaeth o ddwywaith eich **cyflog cyfartalog gyrfa** yn daladwy ni waeth am ba mor hir y buoch yn aelod o'r CPLIL, ar yr amod eich bod o dan 75 oed ar ddyddiad eich marwolaeth.
- **Pensiwn priod neu bartner sifil.** Telir pensiwn tymor byr, ar gyfradd flynyddol sy'n hafal i'ch **cyflog cyfartalog gyrfa**, i'ch priod (boed yn briodas gyda rhywun o'r un rhyw neu o'r rhyw arall) neu bartner sifil am dri mis yn syth ar ôl eich marwolaeth. Os oes plant cymwys (y mae unrhyw un ohonynt yng ngofal eich priod neu **bartner sifil**) telir y pensiwn hwn am chwe mis.

Os byddwch yn marw mewn gwasanaeth ar ôl cronni o leiaf dri mis o **aelodaeth gyfan**, yna bydd y CPLIL hefyd yn talu pensiwn hirdymor i'ch priod (boed yn briodas gyda rhywun o'r un rhyw neu o'r rhyw arall) neu **bartner sifil** sy'n dechrau pan ddaw'r pensiwn tymor byr i ben. Yn gyffredinol, mae'r pensiwn hirdymor yn hanner y pensiwn y byddech wedi'i gael pe baech wedi ymddeol yn gynnar oherwydd salwch ar ddyddiad y farwolaeth.

- **Pensiynau ar gyfer plant cymwys**

Mae pensiynau plant yn daladwy cyhyd ag y bydd plant cymwys yn parhau'n gymwys yn dilyn eich marwolaeth, ni waeth pa mor hir y buoch yn aelod o'r CPLIL. Eich plant chi yw eich plant cymwys. Rhaid iddynt, ar ddyddiad eich marwolaeth:

- ♣ fod yn blentyn naturiol i chi (rhaid iddo fod wedi ei eni cyn eich marwolaeth neu o fewn 12 mis i'ch marwolaeth), neu
- ♣ bod yn blentyn mabwysiedig i chi, neu
- ♣ bod yn llysblentyn i chi neu'n blentyn sy'n cael ei dderbyn gennych chi fel aelod o'ch teulu (nid yw hyn yn cynnwys plentyn rydych yn ei noddi ar gyfer elusen) a bod yn ddibynnol arnoch chi.

Rhaid i blentyn cymwys fod:

- ♣ dan 18, neu
- ♣ 18 oed neu hŷn ac o dan 23, a
- ♣ mewn addysg neu hyfforddiant galwedigaethol llawn amser (er y gall eich **awdurdod gweinyddu** barhau i drin y plentyn fel plentyn cymwys er gwaethaf toriad mewn addysg neu hyfforddiant galwedigaethol llawn amser), neu
- ♣ methu â chael gwaith cyflogedig oherwydd nam corfforol neu feddyliol a naill ai:
 - nad yw'r plentyn wedi cyrraedd 23 oed, neu
 - mae'r nam, ym marn ymarferydd meddygol cofrestredig annibynnol, yn debygol o fod yn barhaol a bod y plentyn yn ddibynnol arnoch chi ar ddyddiad eich marwolaeth oherwydd y nam meddyliol neu gorfforol hwnnw.

Mae pensiwn hirdymor yn daladwy ar gyfradd o chwarter eich hawl i bensiwn tybiannol os oes un plentyn cymwys neu ar gyfradd o hanner os oes dau neu fwy o blant cymwys. Os nad oes pensiwn hirdymor priod neu **bartner sifil** yn daladwy, mae'r pensiwn yn daladwy ar gyfradd o un rhan o dair o'ch hawl pensiwn tybiannol pan fo un plentyn cymwys ac ar gyfradd o ddwy ran o dair pan fo mwy nag un plentyn yn gymwys.

Gall y pensiwn gael ei leihau os yw plentyn yn derbyn tâl sy'n uwch na lefel benodol tra'n cael hyfforddiant llawn amser ar gyfer crefft, proffesiwn neu alwedigaeth.

Mae eich hawl i bensiwn tybiannol yn cael ei gyfrifo drwy gyfeirio at y lleiaf o **gyfanswm yr aelodaeth** y byddech fel arall wedi ei gronni erbyn 65 oed, neu 10 mlynedd. Os, ar ddyddiad y farwolaeth, eich bod eisoes wedi cronni cyfanswm o bum mlynedd neu fwy o aelodaeth, ac nad oeddech wedi ymddeol o'r CPLIL oherwydd salwch yn flaenorol, bydd y swm tybiannol, os yw'n uwch, yn cael ei gyfrifo drwy gyfeirio **at gyfanswm yr aelodaeth** y byddech wedi ei gael os oeddech wedi ymddeol oherwydd salwch.

Fel arfer, bydd taliad pensiwn hirdymor plentyn yn dechrau pan ddaw pensiwn tymor byr y priod neu **bartner sifil** i ben. Os nad oes pensiwn tymor byr priod neu **bartner sifil** yn daladwy, telir pensiwn tymor byr plentyn, sy'n hafal i'r swm a fyddai wedi cael ei dalu i briod neu **bartner sifil**, am chwe mis. Os nad yw'r plentyn neu'r plant yng ngofal y priod neu **bartner sifil** sy'n goroesi, telir pensiwn tymor byr plentyn am dri mis. Yn y ddau achos, mae cychwyn pensiwn tymor hir y plentyn fel arfer yn cael ei ohirio tan i'r pensiwn tymor byr ddod i ben.

Pa fuddion fydd yn cael eu talu os byddaf yn marw ar ôl ymddeol ar bensiwn?

Os byddwch yn marw ar ôl ymddeol ar bensiwn, ni fydd eich buddion yn daladwy mwyach. Mae'n rhaid i'ch priod, **partner sifil**, perthynas agosaf neu'r sawl sy'n delio â'ch Ystâd hysbysu'r Adran Bensiynau ar unwaith o ddyddiad eich marwolaeth oherwydd fel arall gallai achosi gordaliad. Gallwch ddod o hyd i fanylion cyswllt ar ddechrau'r canllaw hwn.

Gall y buddion canlynol fod yn daladwy wedyn:

- **Lwmp swm grant marwolaeth**

Bydd lwmp swm grant marwolaeth yn daladwy os byddwch yn marw ar ôl derbyn eich pensiwn am lai na phum mlynedd ac rydych o dan 75 oed pan fyddwch yn marw. Bydd y swm sy'n daladwy bum gwaith eich pensiwn blyneddol wedi'i leihau gan y pensiwn a dalwyd i chi eisoes.

- **Pensiwn priod neu bartner sifil**

Bydd priod (boed yn briodas gyda rhywun o'r un rhyw neu o'r rhyw arall) neu **bartner sifil** yn derbyn pensiwn tymor byr am y tri mis yn dilyn eich marwolaeth, neu chwe mis os oes un neu fwy o blant dibynnol cymwys yng ngofal y priod neu **bartner sifil**. Bydd hyn yn hafal i'r pensiwn yr oeddech yn ei dderbyn neu y byddech wedi'i dderbyn oni bai am ostyngiad oherwydd ymddeoliad cynnar neu pe na bai wedi'i dalu fel lwmp swm oherwydd salwch eithriadol.

Ar ôl hynny, bydd y priod neu **bartner sifil** yn derbyn pensiwn hirdymor sy'n cyfateb yn gyffredinol i hanner y pensiwn roeddech yn ei dderbyn. Bydd y pensiwn hirdymor yn seiliedig ar:

- ♣ y pensiwn y byddech wedi'i dderbyn oni bai am ostyngiad oherwydd ymddeoliad cynnar
- ♣ y pensiwn y byddech wedi ei dderbyn pe na baech wedi cyfnewid pensiwn am lwmp swm
- ♣ y pensiwn y byddech wedi'i dderbyn pe na bai wedi'i dalu fel lwmp swm oherwydd salwch eithriadol.

Os priodoch ar ôl ymddeol a'ch bod wedi ymddeol oherwydd salwch parhaol, bydd pensiwn y priod yn seiliedig ar hanner eich pensiwn sylfaenol yn unig, h.y. heb gynnwys unrhyw ychwanegiad i'ch pensiwn oherwydd ymddeoliad oherwydd salwch. Gweler y [tabl Codiadau Aelodaeth ar gyfer ymddeoliad oherwydd salwch](#) yn yr adran Ymddeoliad oherwydd salwch. Os gwnaethoch ymrwymo i **bartneriaeth sifil** ar ôl ymddeol, bydd pensiwn y **partner sifil** yn hanner eich pensiwn.

- **Pensiynau ar gyfer plant cymwys**

Mae pensiynau plant yn daladwy cyhyd â bod plant cymwys yn parhau i fod yn gymwys ar ôl eich marwolaeth. Gallwch ddod o hyd i fanylion llawn am bwy sy'n gymwys i dderbyn pensiwn plentyn yn yr adran [Pensiynau ar gyfer plant cymwys](#). Fodd bynnag, nid yw'r pensiwn yn cael ei gyfrifo yn erbyn hawl dybiannol. Mae'n seiliedig ar:

- ♣ y pensiwn yr oeddech yn ei dderbyn ar ddyddiad eich marwolaeth
- ♣ y pensiwn y byddech wedi'i dderbyn oni bai am ostyngiad oherwydd ymddeoliad cynnar
- ♣ y pensiwn y byddech wedi ei dderbyn pe na baech wedi cyfnewid pensiwn am lwmp swm, neu
- ♣ y pensiwn y byddech wedi'i dderbyn pe na bai wedi'i dalu fel lwmp swm oherwydd salwch eithriadol.

Os cyfrifwyd eich pensiwn yn wreiddiol ar **gyfanswm aelodaeth** o lai na'r byrraf o ddeng mlynedd neu'r swm y gallech fod wedi'i gronni pe baech yn parhau i weithio i 65 oed, defnyddir y swm hwn i gynyddu eich pensiwn at ddiben cyfrifo'r pensiwn plant yn unig.

Pwyntiau i'w nodi ar warchodaeth i'ch teulu

- Mae gan eich **awdurdod gweinyddu ddisgresiwn** i dalu'r lwmp swm grant marwolaeth i'ch enwebai neu gynrychiolwyr personol neu i unrhyw berson yr ymddengys, ar unrhyw adeg, iddo fod yn berthynas neu'n ddibynnydd i chi. Mae'r CPLIL yn caniatáu i chi fynegi eich dymuniad ynghylch i bwy yr hoffech i unrhyw grant marwolaeth gael ei dalu drwy lenwi a dychwelyd ffurflen mynegi dymuniad grant marwolaeth.

Os oes unrhyw ran o'r grant marwolaeth heb ei dalu erbyn ail ben-blwydd eich marwolaeth, rhaid ei dalu i'ch cynrychiolwyr personol, h.y. i'ch Ystâd. Os nad ydych eisoes wedi gwneud eich dymuniadau yn hysbys, neu os ydych yn dymuno newid mynegiant o ddymuniad blaenorol, mae ffurflen ar gael gan eich **awdurdod gweinyddu**.

- Bydd angen i'ch cynrychiolwyr personol hysbysu Cyllid a Thollau Ei Fawrhydi os yw gwerth eich holl lwmp swm di-dreth a gawsoch o bensiynau'r DU, ynghyd ag unrhyw grantiau marwolaeth perthnasol, yn fwy na lwfans lwmp swm a buddion marwolaeth Cyllid a Thollau Ei Fawrhydi. Nid yw hyn yn cynnwys unrhyw bensiynau priod, **partner sifil** neu ddibynnyddion. O dan reolau Cyllid a Thollau Ei Fawrhydi, bydd unrhyw dâl ychwanegol yn destun tal treth. Bydd lwmp swm a delir i'r rhan fwyaf o aelodau'r cynllun neu mewn cysylltiad a hwy yn sylweddol is na'r lwfans.

- Cynyddir pensiynau priod, **partneriaid sifil** a phlant bob blwyddyn yn unol â'r mynegai costau byw priodol (y Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI) waeth beth fo'u hoedran.

- Mae pensiynau priod a **phartneriaid sifil** yn daladwy am oes hyd yn oed os yw eich priod neu **partner sifil** yn ailbriodi, yn ymrwymo i **partneriaeth sifil** newydd neu'n cyd-fyw.

- Os yw eich buddion pensiwn yn destun Gorchymyn Rhannu Pensiwn a gyhoeddwyd gan y Llys yn dilyn ysgariad neu ddiddymiad **partneriaeth sifil**, neu'n destun cytundeb cymhwys o yn yr Alban, caiff eich buddion eu lleihau yn unol â'r Gorchymyn Llys neu'r cytundeb. O ganlyniad, os byddwch yn ailbriodi neu'n ymrwymo i **partneriaeth sifil** newydd, bydd unrhyw bensiwn priod neu bensiwn partner sifil sy'n daladwy yn dilyn eich marwolaeth hefyd yn cael ei leihau. Gweler yr adran [Pensiynau ac ysgariad](#) am fanylion pellach. Ni fydd buddion sy'n daladwy i blant cymwys yn cael eu lleihau oherwydd rhannu pensiwn.

Cynyddu eich buddion

Yn yr adran hon rydym yn edrych ar y gwahanol ffyrdd y gallwch dalu cyfraniadau ychwanegol i gynyddu eich cynilion pensiwn.

Cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol (CGY)

Er mwyn cynyddu gwerth y buddion yr ydych chi a'ch dibynnyddion yn eu derbyn, gallwch wneud cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol a drefnwyd drwy'r CPLIL, a elwir yn CGY mewnol.

Mae gan bob **awdurdod gweinyddu** llywodraeth leol drefniant CGY lle gallwch fuddsoddi arian, wedi'i dynnu'n uniongyrchol o'ch lwfansau, trwy ddarparwr CGY (yn aml, cwmni yswiriant neu gymdeithas adeiladu).

Os byddwch yn dewis talu CGY o dan y CPLIL, caiff yr CGY eu buddsoddi ar wahân, mewn cronfeydd a reolir gan y darparwr CGY. Mae gennych eich cyfrif personol eich hun sydd, dros amser, yn cronni gyda'ch cyfraniadau a'r enillion ar eich buddsoddiad, a bydd ar gael i chi pan fyddwch yn ymddeol. Yn aml, gallwch ddewis pa lwybr buddsoddi sydd orau gennych.

Chi sy'n penderfynu faint allwch chi fforddio ei dalu. Gallwch dalu hyd at 50% o'ch **cyflog** i mewn i CGY mewnol ym mhob swydd sydd gennych lle rydych yn talu i mewn i'r CPLIL.

Mae CGY yn cael eu tynnu o'ch lwfansau, yn union fel eich cyfraniadau arferol. Mae eich cyfraniadau CPLIL ac CGY yn cael eu didynnu cyn gweithio allan eich treth. Os ydych yn talu treth, byddwch yn cael rhyddhad treth yn awtomatig drwy'r gyflogres. Rydych yn gymwys am ryddhad treth (fel arfer ar eich cyfradd uchaf) ar bob cyfraniad pensiwn hyd at 100% o'ch enillion trethadwy, gan gynnwys eich cyfraniadau arferol – ond gweler [Pwyntiau i'w nodi](#) ar ddiwedd yr adran hon. Mae didyniadau'n dechrau o'r diwrnod cyflog nesaf sydd ar gael ar ôl i'ch dewis gael ei dderbyn. Gallwch newid neu atal eich taliad ar unrhyw adeg tra byddwch yn talu i mewn i'r CPLIL.

Pan fyddwch yn ymddeol, rhaid i chi ddefnyddio unrhyw ran o'ch cronfa CGY nad ydych yn ei chymryd fel lwmp swm i brynu blwydd-dal. Mae cwmni yswiriant, banc neu gymdeithas adeiladu o'ch dewis yn cymryd eich cronfa CGY ac yn talu pensiwn i chi yn gyfnewid. Gallwch wneud hyn ar yr un pryd ag y byddwch yn cymryd eich buddion CPLIL, neu efallai y gallwch ohirio prynu blwydd-dal tan unrhyw bryd hyd y diwrnod cyn eich pen-blwydd yn 75 oed. Os byddwch yn parhau i dalu i mewn i'r CPLIL ar ôl 65 oed ni allwch brynu blwydd-dal nes i chi ymddeol, neu i chi gyrraedd y diwrnod cyn eich pen-blwydd yn 75 oed os yw hyn yn gynharach.

Telir blwydd-dal yn gyfan gwbl ar wahân i'ch buddion CPLIL.

Mae swm y blwydd-dal yn dibynnu ar sawl ffactor, megis cyfraddau llog a'ch oedran. Mae gennych hefyd rywffaint o ddewis ynghylch y math o flwydd-dal, er enghraifft a ydych am gael pensiwn cyfradd unffurf neu un sy'n cynyddu bob blwyddyn, ac a ydych hefyd am ddarparu ar gyfer buddion dibynyddion os byddwch yn marw.

Mae blwydd-daliadau yn amodol ar gyfraddau blwydd-dal sydd yn eu tro yn cael eu heffeithio gan gyfraddau llog. Pan fydd cyfraddau llog yn codi, gall y sefydliad sy'n gwerthu blwydd-daliadau gael mwy o incwm o bob punt yn eich cronfa CGY, ac felly gall ddarparu pensiwn uwch. Mae gostyngiad mewn cyfraddau llog yn lleihau'r pensiwn y gellir ei brynu.

Os cymerwch eich CGY ar yr un pryd â'ch pensiwn CPLIL, efallai y gallwch gymryd rhywfaint neu'r cyfan o'ch CGY fel lwmp swm di-dreth ar yr amod, o'i ychwanegu at y lwmp swm CPLIL awtomatig fel y nodir yn yr adran [Buddion Ymddeol](#), nid yw cyfanswm y lwmp swm yn fwy na 25 y cant o werth cyfalaf eich buddion CPLIL, ac nid yw ychwaith yn fwy na'r lwfans lwmp swm o £268,275. Fodd bynnag, os ydych wedi cymryd taliad o fuddion pensiwn ('crisiallog') yn flaenorol byddwch eisoes wedi defnyddio rhywfaint o'ch lwfans lwmp swm.

Os byddwch yn ymddeol ac yn cymryd eich CGY yn ddiweddarach, yna fel arfer dim ond hyd at 25 y cant o'ch cronfa CGY y gallwch ei gael fel lwmp swm.

Trosglwyddo eich cronfa CGY i gynllun arall

Gallwch drosglwyddo'ch CGY yn annibynnol ar fuddion eich prif gynllun ac, ar yr amod eich bod wedi rhoi'r gorau i dalu CGY, gallwch drosglwyddo eich cronfa CGY hyd yn oed os byddwch yn parhau i gyfrannu at y CPLIL.

Gallwch ddewis trosglwyddo eich cronfa CGY i gynllun sy'n caniatáu ichi fanteisio ar yr hyblygrwydd a gyflwynwyd o fis Ebrill 2015, e.e. gallu cymryd incwm ymddeoliad hyblyg, cymryd eich cronfa fel sawl lwmp swm, neu gymryd y gronfa gyfan mewn un taliad (pob un o 55 oed). Dylech fod yn ymwybodol y gall fod goblygiadau treth yn gysylltiedig â chael mynediad at fuddion hyblyg. Mae'r incwm o bensiwn yn drethadwy; mae cyfradd y dreth y byddech yn ei thalu yn dibynnu ar faint o incwm a gewch o bensiwn ac o ffynonellau eraill.

Cael cyngor

Mae Pension Wise yn wasanaeth Llywodraeth gan MoneyHelper. Mae'n cynnig arweiniad diduedd, rhad ac am ddim i aelodau 50 oed a throsodd ar yr hyn y gallent ei wneud gyda'u cynilion cyfraniadau diffiniedig, megis CGY.

Rhaid i chi naill ai fynychu apwyntiad arweiniad gyda Pension Wise neu optio allan o fynychu un cyn y gallwch ddechrau derbyn eich CGY. Rydym yn eich annog i fynychu'r apwyntiad oherwydd gallai eich helpu i ddeall eich opsiynau CGY. Os dymunwch, gallwn drefnu apwyntiad ar eich rhan. Byddwn yn rhoi mwy o wybodaeth i chi fel rhan o'r broses ymddeol.

Os ydych yn ystyried cymryd taliad neu drosglwyddo eich cynllun CGY dylech ystyried cael mynediad i'r canllaw pensiwn hwn a chael cyngor annibynnol i'ch helpu i benderfynu pa opsiwn sydd fwyaf addas i chi.

Sicrwydd bywyd

Gallwch hefyd dalu CGY i gynyddu eich yswiriant lwmp swm marwolaeth mewn gwasanaeth y tu hwnt i ddwywaith y **cyflog cyfartalog gyrfa** a ddarperir gan y CPLIL, neu i ddarparu buddion dibynyddion ychwanegol.

Talu i mewn i gynllun pensiwn personol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid

Efallai y gallwch wneud eich trefniadau eich hun i dalu i mewn i gynllun pensiwn personol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid ar yr un pryd â thalu i mewn i'r CPLIL. Gyda'r trefniadau hyn, byddwch yn dewis darparwr, fel arfer cwmni yswiriant. Efallai y byddwch am ystyried eu ffioedd, buddsoddiadau amgen a pherfformiad yn y gorffennol pan fyddwch yn gwneud eich dewis.

Chi sy'n dewis faint i'w dalu i mewn i'r trefniant. Gallwch dalu hyd at 100% o gyfanswm eich enillion trethadwy yn y DU mewn unrhyw un flwyddyn dreth i mewn i unrhyw nifer o drefniadau pensiwn cydamserol o'ch dewis (neu, os yw'n fwy, £3,600 i drefniant 'gostyngiad treth wrth y ffynhonnell', megis trefniant pensiwn personol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid) a bod yn gymwys i gael rhyddhad treth ar y cyfraniadau hynny.

Os byddwch yn talu i mewn i gynllun pensiwn personol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid, caiff y cyfraniadau a wnewch iddo eu buddsoddi mewn cronfeydd a reolir gan gwmni yswiriant. Mae gennych eich cyfrif personol eich hun sydd, dros amser, yn cronni gyda'ch cyfraniadau a'r enillion ar eich buddsoddiad, a bydd ar gael yn ddiweddarach yn eich bywyd i'w droi'n fuddion ychwanegol. Yn aml, gallwch ddewis pa lwybr buddsoddi sydd orau gennych.

Pan delir y buddion, byddwch yn gallu cymryd hyd at 25 y cant o'ch cronfa fel lwmp swm di-dreth, gyda'r gweddill ar gael i brynu blwydd-dal i chi gan gwmni yswiriant, banc neu gymdeithas adeiladu neu i gymryd fel lwmp swm trethadwy.

Gallwch gael rhagor o wybodaeth am yr opsiynau sydd ar gael pan fyddwch yn cymryd buddion o gynllun pensiwn personol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid gan Pension Wise. Mae Pension Wise yn wasanaeth gan MoneyHelper, a gefnogir gan y Llywodraeth. Gallwch gael rhagor o wybodaeth a threfnu apwyntiad ar dudalen Pension Wise gwefan MoneyHelper: www.moneyhelper.org.uk/cy. Mae Pension Wise yn rhoi arweiniad ar gymryd buddion hyblyg yn unig. Nid yw'n darparu gwybodaeth am gymryd buddion o gynllun buddion diffiniedig fel y CPLIL.

Pwyntiau i'w nodi ar wneud taliadau ychwanegol

- Gallwch, os dymunwch, dalu hyd at 100 y cant o'ch enillion trethadwy yn y DU mewn unrhyw un flwyddyn dreth i mewn i unrhyw nifer o drefniadau pensiwn o'ch dewis (neu, os yw'n fwy, £3,600 i drefniant 'gostyngiad treth wrth y ffynhonnell'). , megis pensiwn personol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid) a bod yn gymwys i gael rhyddhad treth ar y cyfraniadau hynny.
- Mae'r **lwfans blynyddol** yn cyfyngu ar faint o gynilion pensiwn y gallwch eu cronni mewn blwyddyn cyn i chi orfod talu treth. **Bydd cynilion pensiwn y rhan fwyaf o aelodau'r cynllun mewn blwyddyn yn llai na'r lwfans blynyddol.**
- Uchafswm y Cynlluniau CGY y gallwch ei dalu yw 50% o'ch **cyflog** ym mhob swydd sydd gennych yr ydych yn aelod o'r CPLIL.
- Os byddwch yn dewis talu CGY am fuddion marwolaeth ychwanegol, efallai y bydd gofyn i chi fodloni rhai amodau meddygol. Efallai y gofynnir i chi lenwi holiadur meddygol a/neu gael archwiliad meddygol ar eich cost eich hun cyn i'ch dewis gael ei dderbyn.
- Mae rhagor o wybodaeth am gynyddu buddion eich Cynllun ar gael trwy gysylltu â'ch **awdurdod gweinyddol**.

Gadael y Cynllun cyn ymddeol

Os byddwch yn rhoi'r gorau i fod yn gynghorydd sy'n cymryd rhan yn y CPLIL, mae'r hyn sy'n digwydd i'r buddion yr ydych wedi'u cronni yn y CPLIL yn dibynnu ar hyd eich aelodaeth o'r cynllun.

- **Os oes gennych lai na thri mis cyfan o aelodaeth**

Gallwch gymryd ad-daliad o'ch cyfraniadau llai didyniad ar gyfer treth.

Neu

Gallwch ohirio gwneud penderfyniad nes eich bod naill ai'n ail-ymuno â'r un gronfa CPLIL fel aelod sy'n gynghorydd (yng Nghymru), neu'n dymuno cymryd ad-daliad o gyfraniadau, neu ymuno â chynllun pensiwn newydd. Dim ond am gyfnod cyfyngedig y bydd yr opsiwn i drosglwyddo i gynllun pensiwn gwahanol yn agored i chi.

- **Os oes gennych o leiaf dri mis o aelodaeth gyfan**

Gallwch adael eich buddion cronedig yn y CPLIL. Bydd eich pensiwn a'ch lwmp swm yn cael eu cyfrifo fel y disgrifir yn yr adran [Buddion Ymddeol](#) gan ddefnyddio hyd eich **aelodaeth gyfan** hyd at y dyddiad y gadawsoch y Cynllun. Gelwir y rhain yn fuddion gohiriedig.

Neu

Gallwch drosglwyddo swm sy'n cyfateb i arian parod cyfatebol eich buddion pensiwn i gynllun eich cyflogwr newydd ar yr amod eu bod yn fodlon ac yn gallu ei dderbyn, i gynllun pensiwn personol neu i gynllun pensiwn cyfranddeiliaid. Ni allwch drosglwyddo eich buddion pensiwn i'r CPLIL yng Nghymru neu Loegr oni bai eich bod eto'n cymryd rhan yn yr un awdurdod gweinyddu CPLIL yng Nghymru fel aelod sy'n gynghorydd.

Mae'n bosibl y bydd modd gwneud taliad trosglwyddo i gynllun neu drefniant pensiwn tramor sy'n bodloni amodau Cyllid a Thollau EF.

Beth fydd yn digwydd i'm buddion os byddaf yn eu gohirio?

Rydym yn cyfrifo gwerth eich buddion gohiriedig pan fyddwch yn gadael y CPLIL ac yn eu dal yn y CPLIL i chi hyd nes y byddwch yn penderfynu eu trosglwyddo i gynllun pensiwn arall, neu hyd nes y byddant yn cael eu talu.

Daw buddion gohiriedig yn daladwy yn 65 oed, oni bai eich bod yn dewis gohirio taliad y tu hwnt i'r oedran hwnnw. Gallwch ddewis cymryd taliad o 55 oed. Nid oes angen caniatâd eich Cyngor blaenorol i gymryd taliad o'ch buddion o 55 oed ond byddant fel arfer yn cael eu lleihau, fel y manylir yn yr adran [Ymddeoliad Cynnar](#), i gymryd i ystyriaeth y ffaith eu bod yn cael ei dalu am gyfnod hirach.

Os oeddech yn cyfrannu at y Cynllun cyn 30 Medi 2006 a'ch bod yn **aelod gwarchodedig**, gallai rhai neu'r cyfan o'ch buddion gael eu gwarchod rhag y gostyngiad. Fodd bynnag, os byddwch yn dewis cymryd eich pensiwn rhwng 55 a 60 oed yn wirfoddol, ni fydd y warchodaeth yn berthnasol yn awtomatig. Gall eich cyn-Gyngor ddewis caniatáu i'r warchodaeth fod yn berthnasol. Mae hyn ar **ddisgresiwn** y Cyngor a gallwch ofyn iddynt beth yw eu polisi ar hyn.

Mae'r Llywodraeth wedi cyhoeddi y bydd yr oedran cynharaf y gallwch gymryd eich pensiwn yn cynyddu o 55 oed i 57 oed o 6 Ebrill 2028. Ni fydd hyn yn berthnasol os bydd yn rhaid i chi gymryd eich pensiwn yn gynnar oherwydd salwch. Gweler [Newidiadau i oedran pensiwn](#) am ragor o wybodaeth.

Gallwch hefyd ofyn i gael taliad o'ch buddion **gohiriedig** yn gynnar rhwng 50 a 55 oed, gyda chaniatâd eich cyn-Gyngor. Byddai eich buddion fel arfer yn cael eu lleihau i gymryd i ystyriaeth y ffaith y byddant yn cael eu talu am gyfnod hwy.

Os telir eich buddion **gohiriedig** cyn 55 oed, byddant yn agored i daliadau treth sylweddol (yn ogystal â threth incwm arferol).

Gall eich cyn-Gyngor gytuno i beidio â gwneud unrhyw ostyngiad am daliad cynnar am resymau tosturiol. Mae hyn ar **ddisgresiwn** y Cyngor a gallwch ofyn i'ch Cyngor beth yw ei bolisi ar hyn.

Gellir talu eich buddion **gohiriedig** heb ostyngiad o unrhyw oedran mewn achos o salwch.

Beth fydd yn digwydd os byddaf yn marw cyn i'm buddion gohiriedig gael eu talu?

Os byddwch yn marw tra bod eich buddion yn cael eu gohirio, telir eich lwmp swm ymddeoliad fel grant marwolaeth.

Bydd pensiwn hirdymor priod (boed yn briodas gyda rhywun o'r un rhyw neu o'r rhyw arall) neu **bartner sifil** hefyd yn dod yn daladwy. Mae pensiwn y priod neu **bartner sifil** yn daladwy ar gyfradd o hanner eich pensiwn gohiriedig.

Bydd pensiynau plant hirdymor yn daladwy cyhyd â bod plant cymwys yn parhau i fod yn gymwys ar ôl eich marwolaeth, fel y nodir yn yr adran [Gwarchodaeth i'ch teulu](#). Mae'r pensiwn yn seiliedig ar y pensiwn y byddech wedi'i dderbyn pe bai'ch buddion gohiriedig wedi'u talu ar ddyddiad eich marwolaeth. Os byddai'ch pensiwn wedi'i gyfrifo ar **gyfanswm aelodaeth** o lai na'r byrraf o ddeng mlynedd neu'r swm y gallech fod wedi'i Gronni pe baech wedi parhau yn eich swydd i 65 oed, defnyddir y swm hwnnw i gynyddu eich pensiwn at ddiben cyfrifo pensiwn plant yn unig.

A allaf drosglwyddo fy mhensiwn CPLIL?

Os oes gennych ddiddordeb mewn trosglwyddo gwerth eich hawliau pensiwn CPLIL i gynllun pensiwn galwedigaethol arall, cynllun pensiwn personol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid, gallwch ofyn am ddyfynbris gwerth trosglwyddo. Gelwir hyn yn werth trosglwyddo 'cyfwerth ag arian parod'. Ni allwch gyfuno'ch buddion os byddwch yn ail-ymuno â'r CPLIL mewn **awdurdod gweinyddu** gwahanol.

O dan ddarpariaethau a gyflwynwyd gan Ddeddf Pensiynau 1995, mae'n rhaid gwarantu dyfynbris am gyfnod o dri mis o'r dyddiad y cafodd ei gyfrifo (y 'Dyddiad Gwarant'). Os dymunwch drosglwyddo, rhaid i chi ddychwelyd dewis ysgrifenedig i frwr ymlaen â'r gwerth trosglwyddo gwarantedig o fewn y cyfnod gwarant o dri mis. Os byddwch yn dewis bwrw ymlaen, y terfyn amser arferol i'r Cynllun dalu'r gwerth trosglwyddo gwarantedig fydd chwe mis o'r 'Dyddiad Gwarant'. Os na fydd eich **awdurdod gweinyddol** yn gwneud taliad o fewn y cyfnod hwn bydd angen iddo ail-gyfrifo'r gwerth ar y dyddiad talu gwirioneddol a thalu'r gwerth a ail-gyfrifwyd neu, os yw'n fwy, y gwerth gwreiddiol ynghyd â llog.

Cyfrifir gwerthoedd trosglwyddo yn unol â thelerau ac amodau Rheoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol 1997 (fel y'i diwygiwyd) sy'n cydymffurfio â gofynion Deddf Cynlluniau Pensiwn 1993.

Os ydych yn ystyried trosglwyddo ai peidio, sicrhewch fod gennych wybodaeth lawn am y ddau drefniant pensiwn, h.y. manylion ynghylch gwerth eich buddion yn y CPLIL a manylion ynghylch beth fyddai gwerth eich buddion yn y cynllun pensiwn newydd, pe baent yn cael eu trosglwyddo. Pan fyddwch chi'n cymharu'ch opsiynau, peidiwch ag anghofio bod cynnydd mewn costau byw yn sicr o gael eu talu ar eich buddion CPLIL.

Nid yw trosglwyddo eich hawliau pensiwn bob amser yn benderfyniad hawdd i'w wneud. Efallai y byddwch yn dymuno cael cymorth gan ymgynghorydd ariannol annibynnol cyn i chi wneud penderfyniad i drosglwyddo eich buddion gohiriedig i gynllun pensiwn personol, cynllun pensiwn cyfranddeiliaid neu i gynllun prynu arian cyflogwr, gan mai chi fydd yn ysgwyddo'r holl risg buddsoddi. Gallai'r penderfyniad hwn effeithio'n sylweddol ar eich buddion pensiwn yn y dyfodol.

Os ydych yn trosglwyddo o'r CPLIL i gynllun pensiwn cyfraniadau diffiniedig rhaid i chi geisio cyngor ariannol annibynnol priodol cyn trosglwyddo.

Mae hyn yn ofyniad cyfreithiol os yw gwerth trosglwyddo cyfwerth ag arian parod eich holl fuddion yn y CPLIL (ac eithrio unrhyw Gyfraniadau Gwirfoddol Ychwanegol (CGY)) yn fwy na £30,000. Os yw gwerth trosglwyddo cyfwerth ag arian parod eich holl fuddion yn y CPLIL (ac eithrio unrhyw Gyfraniadau Gwirfoddol Ychwanegol (CGY)) yn £30,000 neu lai, nid yw'n ofynnol yn gyfreithiol i chi geisio cyngor. Fodd bynnag, nid yw trosglwyddo eich hawliau pensiwn bob amser yn benderfyniad hawdd i'w wneud. Gallai eich penderfyniad effeithio'n sylweddol ar eich incwm ar ôl ymddeol. Gallai cael cymorth gan ymgynghorydd ariannol annibynnol cyn trosglwyddo eich buddion gohiriedig i gynllun cyfraniadau diffiniedig eich helpu i wneud penderfyniad priodol.

Os yw gwerth trosglwyddo cyfwerth ag arian parod eich holl fuddion yn y CPLIL (ac eithrio unrhyw Gyfraniadau Gwirfoddol Ychwanegol (CGY)) yn fwy na £30,000, bydd eich **gweinyddwr pensiwn** yn gwirio eich bod wedi derbyn cyngor ariannol annibynnol priodol cyn y gellir bwrw ymlaen i i wneud eich trosglwyddiad i gynllun sy'n cynnig buddion hyblyg. Bydd angen dogfennaeth berthnasol arnynt i dystio hyn. Bydd eich **gweinyddwr pensiwn** yn rhoi mwy o fanylion i chi os byddwch yn gofyn am ddyfynbris trosglwyddo.

Os bydd taliad trosglwyddo llawn yn cael ei wneud, ni fydd gennych hawl i unrhyw fuddion pellach o'r CPLIL i chi eich hun, eich priod, partner sifil neu blant cymwys.

Pwyntiau i'w nodi ar adael y Cynllun cyn ymddeol

- Ni ellir talu ad-daliad o gyfraniadau os oes gennych fuddiant gohiriedig eisoes yn y CPLIL yng Nghymru neu Loegr.
- Dim ond aelodau'r Cynllun sy'n gadael fwy na blwyddyn cyn 65 oed all drosglwyddo eu hawliau pensiwn. Yr hwyraf y gallwch ddewis symud ymlaen â throsglwyddiad yw blwyddyn cyn 65 oed.
- Rhaid i chi geisio cyngor ariannol annibynnol priodol cyn trosglwyddo o'r CPLIL i gynllun pensiwn cyfraniadau diffiniedig. Mae hyn yn ofyniad cyfreithiol os yw gwerth trosglwyddo cyfwerth ag arian parod eich holl fuddion yn y CPLIL (ac eithrio unrhyw Gyfraniadau Gwirfoddol Ychwanegol (CGY)) yn fwy na £30,000.
- Pan fyddwch yn cymryd eich buddion o'r CPLIL, byddwch yn cael dewis i gyfnwio rhywfaint o'ch pensiwn am lwmp swm mwy. Gweler yr adran [Buddion ymddeol](#) am ragor o fanylion.
- Os bydd eich Cyngor yn rhoi caniatâd i'ch buddion gael eu talu'n gynnar cyn 55 oed, gallai hyn arwain at dalu treth ar eich buddion. Byddai hyn yn ychwanegol at y dreth PAYE arferol ar eich pensiwn misol. Ni fydd talu buddion ar neu ar ôl 55 oed yn arwain at dalu'r treth ychwanegol hwn.
- Mae buddion gohiriedig, gan gynnwys y lwmp swm, yn cael eu cynyddu bob blwyddyn yn unol â'r mynegai costau byw priodol (y Mynegai Prisiau Defnyddwyr (CPI)). Fodd bynnag, pe bai eich buddion gohiriedig yn cael eu talu cyn 55 oed oherwydd salwch parhaol, dim ond cyn eich pen-blwydd yn 55 oed y bydd cynnydd mewn pensiynau'n daladwy os ydych wedi'ch ardystio i fod yn analluog i wneud unrhyw waith llawn amser rheolaidd. Os nad ydych wedi eich ardystio felly, neu os yw eich buddion gohiriedig yn cael eu talu gyda chaniatâd eich awdurdod blaenorol cyn 55 oed, bydd y buddion yn cael eu talu ar gyfradd unffurf hyd at 55

oed. Yna, yn 55 oed, bydd y buddion yn cael eu cynyddu yn unol ag effaith gronnu chwyddiant ers iddynt gael eu talu.

- Mae pensiynau priod a **phartneriaid sifil** yn daladwy am oes hyd yn oed os yw eich priod neu **bartner sifil** yn ailbriodi, yn ymrwymo i bartneriaeth sifil newydd neu'n cyd-fyw â rhywun arall. Cynyddir pensiynau priod, **partneriaid sifil** a phlant bob blwyddyn yn unol â'r mynegai costau byw priodol (CPI ar hyn o bryd) waeth beth fo'u hoedran.
- Os yw eich buddion pensiwn yn destun Gorchymyn Rhannu Pensiwn a gyhoeddwyd gan y Llys yn dilyn ysgariad neu ddiddymiad **partneriaeth sifil**, neu'n destun cytundeb cymhwys yn yr Alban, caiff eich buddion eu lleihau yn unol â'r Gorchymyn Llys neu'r cytundeb. O ganlyniad, os oes gennych fuddion gohiriedig a'ch bod yn ailbriodi neu'n ymrwymo i **partneriaeth sifil** newydd, bydd unrhyw bensiwn priod neu **bartner sifil** sy'n daladwy yn dilyn eich marwolaeth hefyd yn cael ei leihau. Ni fydd buddion sy'n daladwy i blant cymwys yn cael eu lleihau oherwydd cyfran o'r pensiwn. Gweler yr adran [Pensiynau ac ysgariad](#) am fanylion pellach.

Optio allan o'r CPLIL

A allaf optio allan o'r CPLIL?

Gallwch adael y CPLIL ar unrhyw adeg trwy roi hysbysiad ysgrifenedig i'ch Cyngor. Daw dewis i optio allan i rym o ddiwedd y cyfnod talu y gwnaethoch roi hysbysiad ynddo, oni bai bod eich hysbysiad yn nodi dyddiad diweddarach. Argymhellir eich bod yn cael cyngor cyn optio allan o'r CPLIL.

Os byddwch yn optio allan, mae'r un opsiynau ar gael i chi ag a nodir yn yr adran [Gadael y Cynllun cyn ymddeol](#). Y prif wahaniaeth yw na ellir talu buddion gohiriedig hyd nes eich bod wedi peidio â bod yn **gyngorydd cymwys** neu, os yw'n gynharach, yn 75 oed.

A allaf ail-ymuno â'r CPLIL yn ddiweddarach?

Os byddwch yn optio allan unwaith, gallwch ail-ymuno â'r CPLIL ar unrhyw adeg tra byddwch yn parhau i fod yn **gyngorydd cymwys**.

Os byddwch yn optio allan o'r CPLIL fwy nag unwaith, oni bai eich bod yn dewis ail-ymuno â'r Cynllun o fewn tri mis i ddechrau fel **cyngorydd cymwys** gyda chyngor newydd (yng Nghymru yn unig), dim ond yn ôl **disgresiwn** eich Cyngor y cewch ailymuno â'r cynllun. Gallwch ofyn i'ch Cyngor beth yw ei bolisi ar hyn.

Pwyntiau i'w nodi ar optio allan

- Efallai y byddwch am gael cyngor ariannol annibynnol cyn i chi wneud penderfyniad i optio allan o'r CPLIL.

Rhai darpariaethau CPLIL eraill

Mae'r CPLIL yn ei gwneud yn ofynnol i'ch **awdurdod gweinyddu**:

- dalu llog ar fuddion lwmp swm a delir fwy na mis ar ôl iddynt gael eu talu
- talu llog ar bensiynau a delir fwy na blwyddyn ar ôl iddynt gael eu talu
- talu llog ar ad-daliadau cyfraniadau a dalwyd fwy na blwyddyn ar ôl y dyddiad y gadawsoch y CPLIL
- cyhoeddi datganiadau buddion blynyddol i aelodau'r Cynllun (ac eithrio pensiynwyr)
- cael datganiad yn nodi eu polisi ar gyfathrebu ag aelodau'r cynllun, cynrychiolwyr aelodau, darpar aelodau a chyflogwyr.

Mae'r CPLIL yn caniatáu i'ch **awdurdod gweinyddu**:

- cymudo pensiynau bach i daliadau un lwmp swm. Mae'r amgylchiadau lle gallai hyn ddigwydd yn gyfyngedig, yn enwedig os oes gennych fuddion pensiwn eraill.

Mae'r CPLIL yn caniatáu i'ch **awdurdod gweinyddu**:

- leihau buddion pensiwn os bydd aelod o'r CPLIL yn gadael o ganlyniad i weithred neu anwaith troseddol, esgeulus neu dwyllodrus, a'ch bod wedi achosi rhwymedigaeth ariannol i'r Cyngor o ganlyniad i hynny.
- fforffedu hawliau pensiwn aelod CPLIL os yw'r Ysgrifennydd Gwladol dros Ffyniant Bro, Tai a Chymunedau yn cytuno a bod yr aelod wedi'i ddyfarnu'n euog o drosedd ddifrifol sy'n gysylltiedig â'i swydd.

Nid yw'r CPLIL yn caniatáu ichi:

- aseinio eich buddion. Mae eich buddion CPLIL yn gwbl bersonol ac ni ellir eu neilltuo i unrhyw un arall na'u defnyddio fel gwarant ar gyfer benthyciad.

Pensiynau ac ysgariad neu ddiddymu partneriaeth sifil

O dan y CPLIL, os byddwch yn ysgaru neu os caiff eich **partneriaeth sifil** ei diddymu:

- ni fydd gan eich cyn-briod neu gyn-bartner sifil hawl i bensiwn priod neu **bartner sifil** pe baech yn marw o'u blaenau.
- ni fydd unrhyw bensiwn plant sy'n daladwy i blentyn cymwys os byddwch yn marw yn cael ei effeithio gan eich ysgariad neu ddiddymiad.
- Os ydych wedi dweud yr hoffech i'ch cyn-briod neu gynbartner sifil dderbyn unrhyw gyfandaliad grant marwolaeth sy'n daladwy ar eich marwolaeth trwy gwblhau a dychwelyd ffurflen mynegi dymuniad, bydd hwn yn parhau yn ei le oni bai eich bod yn ei newid. Gall y Llys, fodd bynnag, gyhoeddi Gorchymyn Clustnodi yn nodi bod Lwmp swm neu ran o unrhyw gyfandaliad grant marwolaeth yn daladwy i'ch cyn-briod neu gyn-bartner sifil.

Mewn achos ar gyfer ysgariad, ymwahaniad barnwrol neu ddirymu priodas, neu ar gyfer diddymu, gwahanu neu ddirymu **partneriaeth sifil**, bydd yn ofynnol i chi gael gwerth cyfwerth arian parod eich hawliau pensiwn gan yr **awdurdod gweinyddu**, bydd y Llys yn ei ystyried yn y setliad ysgariad neu ddiddymiad. Mewn ysgariadau / diddymiad yn yr Alban, dim ond yr hawliau pensiwn a gronnwyd yn ystod cyfnod y briodas / **partneriaeth sifil** sy'n cael eu hystyried.

Gall y Llys wrthbwysu gwerth eich hawliau pensiwn yn erbyn eich asedau ariannol eraill yn y setliad ysgariad/diddymiad neu gall gyhoeddi Gorchymyn Rhannu Pensiwn neu Orchymyn Clustnodi yn erbyn eich pensiwn.

Os bydd y Llys yn cyhoeddi Gorchymyn Clustnodi, efallai y bydd y Gorchymyn yn ei gwneud yn ofynnol i'ch cyn-briod / cyn bartner sifil dderbyn un, neu gyfuniad, o'r buddion a ganlyn pan ddaw'ch buddion i rym:

- eich pensiwn cyfan neu ran ohono (nid yw hyn yn berthnasol i ysgariadau / diddymiadau yn yr Alban)
- y cyfan neu ran o'ch Lwmp swm grant ymddeol
- y cyfan neu ran o unrhyw gyfandaliad a dalwyd os byddwch yn marw.

Bydd Gorchymyn Clustnodi yn erbyn taliadau pensiwn, ond nid lwmp swm (oni bai bod y Gorchymyn yn cyfarwyddo fel arall), yn dod i ben yn awtomatig os bydd eich cyn briod neu **bartner sifil** yn ailbriodi neu'n ymrwymo i **bartneriaeth sifil** a byddai'r pensiwn llawn yn cael ei adfer i chi. Byddai taliadau pensiwn i'ch cyn briod neu **bartner sifil** yn dod i ben ar eich marwolaeth.

Os bydd y Llys yn cyhoeddi Gorchymyn Rhannu Pensiwn, neu os ydych yn destun cytundeb cymhwyso yn yr Alban, trosglwyddir rhan o'ch buddion i feddiant eich cyn-briod neu gynbartner sifil.

Bydd eich pensiwn, eich lwmp swm a phensiwn amodol y priod / **partner sifil**, ond nid y pensiynau plant amodol, yn cael eu lleihau yn unol â hynny, a bydd eich cyn-briod / cyn bartner sifil yn dal buddion ei hun y gellir eu gadael yn y Cynllun i fod yn daladwy o 65 oed ymlaen, fel arfer, neu y gellir ei gymryd ar neu ar ôl 55 oed a chyn 65 oed gyda gostyngiad am daliad cynnar, neu ei drosglwyddo i gynllun pensiwn cymwys arall.

Mae'r Llywodraeth wedi cyhoeddi y bydd yr oedran cynharaf y gall eich cyn-briod/cyn bartner sifil gymryd eu pensiwn yn cynyddu o 55 oed i 57 oed o 6 Ebrill 2028. Gweler [Newidiadau i oedran Pensiwn](#) am ragor o wybodaeth.

Gelwir y gostyngiad i'ch buddion yn ddebyd pensiwn. Bydd swm y debyd pensiwn yn cael ei gynyddu yn unol â'r cynnydd yn y mynegeion costau byw priodol rhwng y dyddiad y cyfrifwyd y debyd gyntaf a'r dyddiad y telir eich buddion. Pan ddaw eich buddion yn daladwy, bydd swm y debyd pensiwn wedi'i ailbriso yn cael ei ddidynnu o'ch buddion ymddeoliad yn unol â chanllawiau gan Actwari'r Llywodraeth.

Mae'n bosibl y gallwch dalu cyfraniadau gwirfoddol ychwanegol neu gyfrannu at gynllun pensiwn personol cydamserol neu gynllun pensiwn cyfranddeiliaid am y buddion a 'gollwyd' yn dilyn rhannu pensiwn.

Bydd pob gohebiaeth a dderbynnir gan yr **awdurdod gweinyddol** mewn cysylltiad ag achosion ysgariad neu ddiddymiad yn cael ei chydnabod yn ysgrifenedig. Os na fyddwch yn derbyn cydnabyddiaeth, dylech gysylltu â'r **awdurdod gweinyddol** i sicrhau ei fod wedi derbyn eich gohebiaeth.

Bydd y gost o ddarparu gwybodaeth a chydymffurfio ag unrhyw orchymyn llys sy'n gosod rhwymedigaethau ar y CPLIL yn cael ei hadennill oddi wrthych chi a/neu eich cyn-briod neu gyn-bartner sifil yn unol â'r rhestr o daliadau a gyhoeddir gan yr **awdurdod gweinyddu**.

Pwyntiau i'w nodi am rannu pensiwn

- Os caiff eich buddion pensiwn yn y CPLIL eu lleihau yn dilyn Gorchymyn Rhannu Pensiwn yna, at ddibenion cyfrifo gwerth eich cynilion pensiwn yn y CPLIL ar gyfer y **lwfans blynyddol**, anwybyddir y gostyngiad yn eich buddion yn y flwyddyn y mae'r Gorchymyn Rhannu Pensiwn yn dod i rym.

Gweinyddu'r cynllun

Pwy sy'n rhedeg y CPLIL?

Mae'r CPLIL yn cael ei redeg gan **awdurdodau gweinyddol**, er enghraifft cyngorau sir, yn unol â rheoliadau a gymeradwywyd gan y Senedd. Mae pob un yn gweinyddu ei gronfa ei hun, a thelir yr holl gyfraniadau iddi. Bob tair blynedd, mae actiwariaid annibynnol yn cynnal prisiad o bob cronfa ac yn pennu'r gyfradd y mae'n rhaid i'r cyflogwyr sy'n cymryd rhan ei chyfrannu at dalu buddion y Cynllun yn llawn ar gyfer aelodaeth y gronfa honno.

Sut mae'r Cynllun yn cael ei ddiwygio?

Mae rheoliadau'r Cynllun ar gyfer cyngorwyr yn cael eu gwneud o dan Ddeddf Blwydd-dal 1972. Mae newidiadau i'r rheolau yn cael eu trafod ar lefel genedlaethol gan gynrychiolwyr gweithwyr a chyflogwyr ond dim ond gyda chymeradwyaeth y Senedd y gellir eu diwygio. Rhaid i'ch **awdurdod gweinyddu** roi gwybod i chi am unrhyw newidiadau a wneir.

A yw buddion y Cynllun wedi'u diogelu?

Gan fod y Cynllun wedi'i sefydlu gan statud, mae talu buddion y Cynllun wedi'i warantu gan y gyfraith.

Pa ddeddfwriaeth arall sy'n berthnasol i'r Cynllun?

Mae'r Cynllun yn gynllun gwasanaeth cyhoeddus cofrestredig o dan Bennod 2, Rhan 4 Deddf Cyllid 2004. Cyflawnodd gofrestrriad awtomatig yn rhinwedd Rhan 1 o Atodlen 36 y Ddeddf honno (oherwydd bod y Cynllun, yn union cyn 6 Ebrill 2006, yn gynllun buddion ymddeol a gymeradwywyd o dan Bennod 1, Rhan XIV Deddf Trethi Incwm a Chorfforaeth 1988 ac yn gynllun statudol perthnasol o dan adran 611A y Ddeddf honno). Mae hyn yn golygu, er enghraifft, eich bod yn cael rhyddhad treth ar eich cyfraniadau. Mae'n cydymffurfio â darpariaethau perthnasol Deddf Cynlluniau Pensiwn 1993, Deddf Pensiynau 1995 a Deddf Pensiynau 2004.

Sut gallaf wirio cywirdeb fy nghofnodion pensiwn?

Er mwyn cynnal diogelwch unrhyw wybodaeth amdanoch, mae eich **awdurdod gweinyddu** wedi'i gofrestru o dan y Deddfau Diogelu Data cyfredol. Gallwch wirio bod eich cofnod personol cyfrifiadurol yn gywir, er efallai y codir ffi fechan am hyn o bryd i'w gilydd.

Pa wybodaeth arall y mae gennyf hawl iddi?

Mae gennych hawl i gael copi o Reoliadau Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol 1997 (Offeryn Statudol Rhif 1997 Rhif 1612) a diwygiadau dilynol. Mae'r rheoliadau ar gael o'r Swyddfa Llyfrfa.

Gellir archwilio copi o'r rheoliadau yn swyddfeydd eich **awdurdod gweinyddu**. Yn ogystal, mae gennych hawl i weld Adroddiad Blynnyddol a Chyfrifon eich **awdurdod gweinyddu** a'r hawl i wneud copïau ohono.

Help gyda phroblemau pensiwn

Pwy all fy helpu os oes gennyf ymholiad neu gŵyn?

Os oes gennych unrhyw amheuaeth ynghylch eich hawl i fuddion neu os oes gennych broblem neu gwestiwn am eich aelodaeth o'r CPLIL neu'ch buddion, cysylltwch ag Adran Bensiynau eich **awdurdod gweinyddu**. Byddant yn ceisio egluro neu unioni unrhyw gamddealltwriaeth neu wallau mor gyflym ac effeithlon â phosib.

Os ydych yn dal yn anfodlon ag unrhyw benderfyniad a wnaed mewn perthynas â'r Cynllun, mae gennych yr hawl i gael adolygiad o'ch cwyn o dan y Weithdrefn Datrys Anghydfodau Mewnol. Mae yna hefyd gyrrff rheoleiddio eraill a allai fod o gymorth i chi.

Y gwahanol ffyrdd y gallwch ofyn am help gyda phroblem pensiwn yw:

Gweithdrefn Datrys Anghydfodau Mewnol

Yn y lle cyntaf, dylech ysgrifennu at y person a enwebwyd gan y Cyngor a wnaeth y penderfyniad yr ydych am apelio yn ei gylch. Rhaid i chi wneud hyn o fewn chwe mis i ddyddiad yr hysbysiad penderfyniad neu'r weithred neu anwaith yr ydych yn cwyno yn ei gylch, neu gyfnod hwy y mae'r person enwebedig yn ei ystyried yn rhesymol. Bydd y person enwebedig yn ystyried eich cwyn ac yn eich hysbysu o'i benderfyniad. Os ydych yn dal yn anfodlon â phenderfyniad y person hwnnw neu ei fethiant i wneud penderfyniad, gallwch wneud cais i'r **awdurdod gweinyddu** o fewn chwe mis i ddyddiad y penderfyniad i gael ailystyried y penderfyniad.

Mae taflen sy'n esbonio'r Weithdrefn Datrys Anghydfodau Mewnol a'r terfynau amser perthnasol ar gael gan Adran Bensiynau eich **awdurdod gweinyddu**.

Er mwyn osgoi unrhyw ymdrech ddiangen ar eich rhan byddem yn croesawu'r cyfle i geisio datrys y mater yr ydych yn anfodlon ag ef cyn i chi fynd ati i wneud cwyn ffurfiol.

MoneyHelper

Darperir MoneyHelper gan y Gwasanaeth Arian a Phensiynau. Mae MoneyHelper yn darparu gwybodaeth annibynnol a diduedd am bensiynau, yn rhad ac am ddim, i aelodau'r cyhoedd. Mae MoneyHelper ar gael i gynorthwyo aelodau a buddiolwyr y cynllun gydag unrhyw ymholiad pensiwn sydd ganddynt neu unrhyw geisiadau cyffredinol am wybodaeth neu arweiniad ynghylch eu buddion pensiwn. Gellir cysylltu â MoneyHelper:

Yn ysgrifenedig: 120 Holborn, Llundain, EC1N 2TD

Dros y ffôn: 0800 011 3797

Gwefan: <https://www.moneyhelper.org.uk/cy/pensions-and-retirement>

Yr Ombwdsmon Pensiynau (TPO)

Mae'r Ombwdsmon Pensiynau (TPO) yn delio â chwynion pensiwn yn unig. Gall eich helpu os oes gennych chi gŵyn neu anghydfod ynghylch gweinyddiaeth a/neu reolaeth cynllun pensiwn personol neu alwedigaethol. Dyma rai enghreifftiau o'r mathau o gwynion y mae'n eu hystyried (nid yw'r rhestr hon yn gynhwysfawr):

- cofrestru awtomatig
- buddion: gan gynnwys cyfrifo anghywir, methu â thalu neu dalu'n hwyr
- buddion marwolaeth
- methiant i ddarparu gwybodaeth neu weithredu ar gyfarwyddiadau
- salwch
- dehongli rheolau'r cynllun
- camddyfnnu neu wybodaeth anghywir
- trosglwyddiadau.

Mae gennych hawl i gyfeirio eich cwyn at y TPO yn rhad ac am ddim. Nid oes terfyn ariannol ar y swm o arian y gall y TPO wneud i barti ei ddyfarnu i chi. Mae ei benderfyniadau yn gyfreithiol rwymol ar bob parti a gellir eu gorfodi yn y llys.

Mae'n rhaid i chi gysylltu â'r TPO ynglŷn â chŵyn o fewn tair blynedd i'r digwyddiad(au) yr ydych yn cwyno amdanynt ddigwydd neu, os yn hwyrach, o fewn tair blynedd i'r adeg y daethoch i wybod am y peth am y tro cyntaf (neu y dylech fod wedi gwybod amdano). Mae disgresiwn ar gael i ymestyn y terfynau amser hynny. Gellir cysylltu â'r TPO:

Drwy e-bost: enquiries@pensions-ombudsman.org.uk

Dros y ffôn: 0800 917 4487

Gwefan: www.pensions-ombudsman.org.uk (Ile gallwch gyflwyno ffurflen gwyno ar-lein)

Y Rheoleiddiwr Pensiynau

Hwn yw'r rheoleiddiwr cynlluniau pensiwn seiliedig ar waith. Mae gan y Rheoleiddiwr Pensiynau bwerau i amddiffyn aelodau o gynlluniau pensiwn seiliedig ar waith, ac ystod eang o bwerau i helpu i unioni pethau, lle bo angen. Mewn achosion eithafol, gall y rheoleiddiwr ddirwyo ymddiriedolwyr neu gyflogwyr, a diswyddo ymddiriedolwyr o gynllun.

Ffôn: 0345 600 7060

Gwefan: www.thepensionsregulator.gov.uk

Sut gallaf olrhain fy hawliau pensiwn?

Mae'r Gwasanaeth Olrhain Pensiynau yn cadw manylion cynlluniau pensiwn, gan gynnwys y CPLIL, ynghyd â chyfeiriadau cyswllt perthnasol. Mae'n darparu gwasanaeth olrhain ar gyfer cyn-aelodau o gynlluniau gyda hawliau pensiwn (a'u dibynyddion) sydd wedi colli cysylltiad â chynlluniau blaenorol. Rhaid i bob cynllun pensiwn galwedigaethol a phersonol gofrestru os oes gan y cynllun pensiwn aelodau cyfredol yn cyfrannu at y cynllun neu bobl sy'n disgwyl buddion o'r cynllun. Os oes angen i chi ddefnyddio'r gwasanaeth hwn, cysylltwch â'r Gwasanaeth Olrhain Pensiynau:

Dros y ffôn: 0800 731 0193

Gwefan: www.gov.uk/find-pension-contact-details

Peidiwch ag anghofio rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'ch darparwyr pensiwn ynghylch unrhyw newid i'ch cyfeiriad cartref.

Diffiniad o'r termau pensiwn

Awdurdod gweinyddol

Gweler yr adran o'r enw Pwy sy'n rhedeg y CPLIL?

Lwfans Blynyddol

Lwfans blynyddol - Rheolau safonol

Y lwfans blynyddol yw'r swm y gall gwerth eich buddion pensiwn gynyddu mewn unrhyw flwyddyn heb i chi orfod talu treth.

Mae'r cynnydd yng ngwerth eich cynilion pensiwn yn y CPLIL mewn blwyddyn yn cael ei gyfrifo drwy gyfrifo gwerth eich buddion yn union cyn dechrau'r 'cyfnod mewnbwn pensiwn', gan gynyddu'r gwerth yn ôl chwyddiant ac yna ei gymharu â gwerth eich buddion ar ddiwedd y 'cyfnod mewnbwn pensiwn'.

Y 'cyfnod mewnbwn pensiwn' (PIP) yw'r cyfnod y caiff eich twf pensiwn ei fesur drosto. Ym mis Ebrill 2023, cynyddodd y lwfans blynyddol o £40,000 i £60,000.

Yn gyffredinol, mae'r asesiad yn cwmpasu unrhyw fuddion pensiwn sydd gennych yn yr holl drefniadau pensiwn a gofrestrwyd ar gyfer treth lle buoch yn aelod gweithredol o'r cynllun yn ystod y flwyddyn h.y. rydych wedi talu cyfraniadau yn ystod y flwyddyn dreth neu mae'ch cyflogwr wedi talu cyfraniadau ar eich rhan.

Cario drosodd

Efallai y byddwch yn agored i dalu treth os bydd gwerth eich cynilion pensiwn yn cynyddu mwy na'r lwfans blynyddol mewn blwyddyn. Fodd bynnag, mae rheol cario drosodd yn caniatáu i chi gario lwfans blynyddol na ddefnyddiwyd drosodd o'r tair blynedd flaenorol. Mae hyn yn golygu, hyd yn oed os yw gwerth eich cynilion pensiwn yn cynyddu mwy na'r lwfans blynyddol mewn blwyddyn, efallai na fydd yn rhaid i chi dalu treth.

Er enghraifft, cynyddodd gwerth eich cynilion pensiwn yn 2024/25 yn £70,000 (h.y. £10,000 yn fwy na'r lwfans blynyddol) ond yn y tair blynedd flaenorol roedd wedi cynyddu £25,000, £28,000 a £30,000. Byddai'r swm y mae'r cynnydd yn eich cynilion pensiwn yn llai na'r lwfans blynyddol ar gyfer y tair blynedd hynny yn fwy na gwrthbwysu'r £10,000 o arbedion pensiwn dros ben yn y flwyddyn 2024/25. Ni fyddai'n rhaid i chi dalu treth lwfans blynyddol.

Er mwyn cario lwfans blynyddol na ddefnyddiwyd drosodd o flwyddyn gynharach, rhaid eich bod wedi bod yn aelod o gynllun pensiwn cofrestredig treth yn y flwyddyn honno.

Ni fydd y tâl treth lwfans blynyddol yn effeithio ar y rhan fwyaf o bobl oherwydd na fydd gwerth eu cynilion pensiwn yn cynyddu mewn blwyddyn fwy na'r lwfans blynyddol neu, os ydyw, maent yn debygol o fod â lwfans heb ei ddefnyddio o flynyddoedd blaenorol a gellir ei gario drosodd.

Mae cyfrifo p'un a yw'r lwfans blynyddol yn effeithio arnoch yn eithaf cymhleth, ond dylai hyn eich helpu i gyfrifo'ch sefyllfa gyffredinol.

Mae rheolau arbennig yn berthnasol os ydych wedi cael mynediad at fuddion hyblyg neu os ydych yn ennill cyflog uwch a bod eich lwfans blynyddol yn lleihau'n raddol.

Yn gyffredinol, mae'r cynnydd yng ngwerth eich cynilion pensiwn CPLIL mewn blwyddyn yn cael ei gyfrifo drwy gyfrifo gwerth eich buddion yn union cyn dechrau'r cyfnod mewnbwn, gan eu cynyddu yn ôl chwyddiant, a'u cymharu â gwerth eich buddion ar ddiwedd y cyfnod mewnbwn. Mewn cynllun buddion diffiniedig fel y CPLIL, cyfrifir gwerth eich buddion drwy luosi eich pensiwn blynyddol gydag 16 ac ychwanegu unrhyw lwmp swm y mae gennych hawl awtomatig iddo o'r cynllun pensiwn. Os yw'r gwahaniaeth rhwng:

- gwerth eich buddion yn union cyn dechrau'r cyfnod mewnbwn, a
- gwerth eich buddion ar ddiwedd y cyfnod mewnbwn ynghyd ag unrhyw gyfraniadau a dalwyd gennych i drefniant Cyfraniad Gwirfoddol Ychwanegol y Cynllun yn ystod y flwyddyn neu yr ydych chi a'ch cyflogwr wedi'u talu i mewn i drefniant CGY Costau a Rennir y Cynllun yn ystod y flwyddyn, yn fwy na'r lwfans blynyddol, efallai y bydd yn rhaid i chi dalu treth.

Gall y dull o brisio buddion mewn cynlluniau eraill fod yn wahanol i'r dull a ddefnyddir yn y CPLIL.

‘Buddion hyblyg’ a'r lwfans blynyddol

Os oes gennych fuddion mewn trefniant pensiwn prynu arian (cyfraniad diffiniedig) yr ydych wedi'i gyrchu'n hyblyg ar neu ar ôl 6 Ebrill 2015, yna efallai y bydd rheolau'r Lwfans Blynyddol Prynu Arian (MPAA) yn berthnasol. Dim ond os bydd cyfanswm eich cyfraniadau i drefniant prynu arian mewn PIP yn fwy na'r MPAA y bydd yr MPAA yn berthnasol.

Yn gyffredinol, os ydych wedi cael mynediad hyblyg at unrhyw fuddion mewn trefniant prynu arian ar neu ar ôl 6 Ebrill 2015, bydd unrhyw gyfraniadau pellach a wnewch i gynllun prynu arian mewn blynyddoedd treth dilynol yn cael eu profi yn erbyn yr MPAA. Os yw eich cyfraniadau yn fwy na'r MPAA, bydd eich cynilion pensiwn buddion diffiniedig (CPLIL) yn cael eu profi yn erbyn y Lwfans Blynyddol amgen a byddwch yn talu tâl treth mewn perthynas â'ch cynilion prynu arian sy'n fwy na'r MPAA.

Tabl 3: Y Lwfans Blynyddol Prynu Arian (MPAA)

Blwyddyn Treth	MPAA	Lwfans Blynyddol amgen os eir y tu hwnt i'r MPAA
2016/17	£10,000	£30,000
2017/18 i 2022/23	£4,000	£36,000
2023/24 ymlaen	£10,000	£50,000

Mae 'mynediad hyblyg' yn golygu:

- cymryd swm arian parod dros y lwmp swm di-dreth o gyfrif tynnu i lawr mynediad hyblyg
- cymryd lwmp swm pensiwn cronfeydd heb ei grisialu
- prynu blwydd-dal hyblyg
- cymryd pensiwn cynllun o gynllun cyfraniadau diffiniedig gyda llai na 12 aelod sy'n bensiynwr neu

- cymryd lwmp swm annibynnol os oes gennych chi warchodaeth sylfaenol ond nid estynedig. Mae lwmp swm annibynnol yn lwmp swm sy'n ymwneud â chyn 6 Ebrill 2006 lle gellir cymryd y swm cyfan fel lwmp swm heb bensiwn cysylltiedig.

Lwfans blynyddol – gwybodaeth ychwanegol

Os caiff eich buddion pensiwn yn y CPLIL eu lleihau yn dilyn Gorchymyn Rhannu Pensiwn neu gytundeb cymhwyso yn yr Alban (a gyhoeddwyd o ganlyniad i ysgariad neu ddiddymiad **partneriaeth sifil**) yna, at ddibenion cyfrifo gwerth eich cynilion pensiwn yn y CPLIL, mae'r gostyngiad yn eich buddion yn cael ei anwybyddu yn y flwyddyn y mae'r Gorchymyn Rhannu Pensiwn neu gytundeb cymhwyso yn cael ei gymhwyso i'ch buddion.

Os byddwch yn ymddeol oherwydd salwch parhaol a bod ymarferydd meddygol cofrestredig annibynnol yn ardystio eich bod yn dioddef o salwch sy'n ei gwneud yn annhebygol y byddwch yn gallu gwneud gwaith cyflogedig mewn unrhyw swyddogaeth, ac eithrio i raddau ansylweddol, cyn cyrraedd eich **Oedran Pensiwn y Wladwriaeth**, nid oes unrhyw dreth lwfans blynyddol yn daladwy ar y buddion ymddeoliad oherwydd salwch.

Mae'r asesiad lwfans blynyddol yn cwmpasu unrhyw fuddion pensiwn a allai fod gennych lle buoch yn aelod gweithredol yn ystod y flwyddyn dreth, nid buddion yn y CPLIL yn unig.

Bydd eich **awdurdod gweinyddu** yn rhoi gwybod i chi os yw eich cynilion pensiwn CPLIL mewn cyfnod mewnbwn pensiwn yn fwy na'r lwfans blynyddol safonol, neu os yw'n credu eich bod wedi mynd dros yr MPAA. Rhaid iddynt roi gwybod i chi erbyn 6 Hydref fan bellaf ar ôl diwedd y flwyddyn dreth berthnasol. Nid yw'n ofynnol i'ch awdurdod gweinyddu roi gwybod i chi os byddwch yn mynd dros y lwfans blynyddol taprog.

Os byddwch yn mynd y tu hwnt i'r lwfans blynyddol mewn unrhyw flwyddyn, chi sy'n gyfrifol am adrodd hyn i Gyllid a Thollau Ei Fawrhydi ar eich ffurflen dreth hunanasesiad. Bydd gweinyddwr eich cronfa pensiwn yn gallu dweud wrthyfch faint mae gwerth eich buddion CPLIL wedi cynyddu yn ystod cyfnod mewnbwn, ynghyd â swm unrhyw Gyfraniadau Gwirfoddol Ychwanegol (CGY) y gallech fod wedi'u talu yn ystod y cyfnod mewnbwn.

Os oes gennych chi dreth lwfans blynyddol yn daladwy sy'n fwy na £2,000 a bod eich cynilion pensiwn yn y CPLIL yn unig wedi cynyddu yn y flwyddyn dreth gan fwy na'r lwfans blynyddol safonol efallai y gallwch ddewis i'r CPLIL dalu rhywfaint neu'r cyfan o'r dreth hon ar eich rhan. Byddai'r dreth hon wedyn yn cael ei hadennill o'ch buddion pensiwn.

Os ydych am i'r CPLIL dalu rhywfaint neu'r cyfan o lwfans blynyddol ar eich rhan, rhaid i chi roi gwybod iddynt erbyn 31 Gorffennaf fan bellaf yn y flwyddyn ar ôl diwedd y flwyddyn dreth y mae'r dreth lwfans blynyddol yn ymwneud â hi. Fodd bynnag, os byddwch yn ymddeol ac yn dod â hawl i'ch **holl** fuddion o'r CPLIL a'ch bod am i'r CPLIL dalu rhywfaint neu'r cyfan o'r dreth ar eich rhan allan o'ch buddion, rhaid i chi ddweud wrth eich gweinyddwyr pensiwn cyn i chi ddod â hawl i'r buddion hynny. Bydd eich gweinyddwyr pensiwn yn gallu dweud mwy wrthyfch am yr opsiwn hwn a'r terfynau amser sy'n berthnasol.

Efallai y bydd eich **awdurdod gweinyddol** hefyd yn cytuno i dalu rhywfaint neu'r cyfan o'r dreth lwfans blynyddol sy'n daladwy ar eich rhan mewn amgylchiadau eraill e.e. pan nad yw eich cynilion pensiwn yn fwy na'r lwfans blynyddol safonol ond yn fwy na'r lwfans blynyddol taprog neu brynu arian.

Lwfans blynyddol sy'n lleihau ar gyfer enillwyr uwch

O flwyddyn dreth 2016/17 ymlaen, mae'r lwfans blynyddol yn cael ei dapro ar gyfer unigolion sy'n ennill cyflogau uchel. Bydd y lwfans blynyddol yn cael ei ostwng os bydd eich 'Incwm trothwy' ac 'Incwm wedi'i addasu' yn fwy na'r terfynau mewn blwyddyn. Am bob £2 y mae eich Incwm Wedi'i Addasu yn fwy na'r terfyn, caiff eich lwfans blynyddol ei leihau o £1. Ni ellir gostwng eich lwfans blynyddol o dan yr isafswm sy'n berthnasol. Mae'r tabl isod yn dangos y newidiadau i'r lwfans blynyddol taprog dros amser.

Tabl 4. Terfynau lwfans blynyddol taprog

	Diffiniad	2016/17 i 2019/20	2020/21 i 2022/23	2023/24 ymlaen
Incwm trothwy	Yn fras eich incwm trethadwy ar ôl didynnu eich cyfraniadau pensiwn	£110,000	£200,000	£200,00
Incwm wedi'i addasu	Yn fras, eich incwm trothwy ynghyd a chynilion pensiwn a gronwyd dros flwyddyn dreth	£150,000	£240,000	£260,000
Isafswm AA	Os caiff eich lwfans blynyddol ei dapro, yr isafswm lwfans blynyddol a all fod yn berthnasol	£10,000	£4,000	£10,000

Mae incwm trothwy yn cynnwys pob ffynhonnell incwm sy'n drethadwy e.e. incwm o eiddo, incwm o gynilion, incwm difidend, incwm pensiwn, incwm nawdd cymdeithasol (lle mae'n drethadwy), incwm pensiwn y wladwriaeth ac ati.

Ni chaniateir i chi ddidynnu o incwm trethadwy unrhyw swm o incwm cyflogaeth a roddwyd i fyny ar gyfer darpariaeth pensiwn o ganlyniad i unrhyw aberth cyflog a wnaed ar neu ar ôl 9 Gorffennaf 2015.

Sut mae'r tapr yn gweithio?

O'r flwyddyn 2023/24 ymlaen, mae'r tapr yn lleihau'r lwfans blynyddol £1 am £2 o'r incwm wedi'i addasu a dderbyniwyd dros £260,000, hyd nes y cyrhaeddir isafswm lwfans blynyddol o £10,000.

Tabl 5: Y lwfans blynyddol taprog o 2023/24 ymlaen

Incwm wedi'i Addasu	Lwfans Blynyddol
£260,000 neu llai	£60,000
£280,000	£50,000
£300,000	£40,000
£320,000	£30,000
£340,000	£20,000
£360,000 neu fwy	£10,000

Mae Tablau 6 ac 7 yn dangos effaith y lwfans blynyddol taprog ar gyfer y blynyddoedd hyd at 2022/23.

Tabl 6: Y lwfans blynyddol taprog 2020/21 i 2022/23

Incwm wedi'i Addasu	Lwfans Blynyddol
£240,000 neu llai	£40,000
£250,000	£35,000
£260,000	£30,000
£270,000	£25,000
£280,000	£20,000
£290,000	£15,000
£300,000	£10,000
£312,000 neu fwy	£4,000

Tabl 7: Y lwfans blynyddol taprog o 2016/17 i 2019/20

Incwm wedi'i Addasu	Lwfans Blynyddol
£150,000 neu llai	£40,000
£160,000	£35,000
£170,000	£30,000
£180,000	£25,000
£190,000	£20,000
£200,000	£15,000
£210,000 neu fwy	£10,000

Enghraifft 2 - Siân

Cyflog gros **2019/20** £130,000

Llai cyfraniadau pensiwn gweithwyr (11.4%) £14,820

Yn ogystal ag incwm trethadwy o eiddo £30,000

Incwm trothwy 2019/20 £145,180

Yn ogystal â chynilon pensiwn yn y flwyddyn £42,449

Incwm wedi'i addasu 2019/20 **£187,629**

Mae incwm trothwy Siân yn fwy na £110,000 ac mae ei hincwm wedi'i addasu yn fwy na £150,000. Mae ei lwfans blynyddol wedi ei dapro ar gyfer y flwyddyn 2019/20.

Lwfans blynyddol taprog £21,186*

Yn fwy na'r lwfans blynyddol £21,263 (£42,449 - £21,186)

Treth lwfans blynyddol sy'n daladwy ar gyfradd ymylol £8,505.20 (cyfradd ymylol dybiedig o 40%)

* Tapr = £187,629 - £150,000 = £37,629 ÷ 2 = £18,814 (wedi'i dalgrynnu i lawr)

Lwfans blynyddol safonol £40,000 - £18,814 = LB wedi'i dapro £21,186

Enghraifft 3 - Cerys

Cyflog gros **2021/22** £220,000

Llai cyfraniadau pensiwn gweithwyr (12.5%) £27,500

Incwm trothwy 2021/22 £192,500

Cynilion pensiwn yn y flwyddyn £71,837

Mae incwm trothwy Cerys yn llai na £200,000. Ni fydd ei lwfans blynyddol yn cael ei dapro yn 2021/22. Bydd cynilion pensiwn Cerys yn cael eu mesur yn erbyn y lwfans blynyddol safonol o £40,000.

Lwfans blynyddol safonol £40,000

Cynilion pensiwn sy'n fwy na'r lwfans ymddeol £31,837

Treth Lwfans Blynyddol sy'n daladwy ar gyfradd ymylol £14,327 (cyfradd ymylol dybiedig o 45%)

Enghraifft 4 – Huw

Cyflog gros **2021/22** £210,000

Llai cyfraniadau pensiwn gweithwyr (12.5%) £26,250

Yn ogystal ag incwm trethadwy o eiddo £30,000

Incwm trothwy 2021/22 £213,750

Yn ogystal â chynilon pensiwn yn y flwyddyn £68,571

Incwm wedi'i addasu 2021/22 £282,321

Mae incwm trothwy Huw yn fwy na £200,000 ac mae ei incwm wedi'i addasu yn fwy na £240,000. Bydd ei lwfans blynyddol yn cael ei dapro ar gyfer y flwyddyn 2021/22.

Lwfans blynyddol taprog £18,840*

Yn fwy na'r lwfans blynyddol £49,731

Treth lwfans blynyddol sy'n daladwy ar gyfradd ymylol £22,379 (cyfradd ymylol dybiedig o 45%)

* Taprog = £282,321 - £240,000 = £42,321 ÷ 2 = £21,160 (wedi'i dalgrynnu i lawr)

Lwfans blynyddol safonol £40,000 - £21,160 = £18,840

Nid ydym wedi caniatáu ar gyfer unrhyw gario drosodd yn yr enghreifftiau uchod. Wrth gyfrifo'r cynilion pensiwn yn y flwyddyn rydym wedi rhagdybio:

- addasiad chwyddiant o sero
- nid oes gan yr aelodau unrhyw fuddion cyflog terfynol yn y CPLIL, a
- nid yw'r aelodau yn talu unrhyw gyfraniadau ychwanegol.

Cyflog cyfartalog gyrfa

Cyflog cyfartalog gyrfa yw'r **cyflog** ar gyfer pob blwyddyn neu ran o flwyddyn sy'n dod i ben ar 31 Mawrth wedi'i addasu (ac eithrio cyflog y flwyddyn olaf) gan y newid mewn costau byw, fel y'i mesurir gan y mynegai priodol (y Mynegai Prisiau Manwerthu (RPI) ar hyn o bryd), rhwng diwedd y flwyddyn berthnasol a diwrnod olaf y mis y daw aelodaeth weithredol y cynghorydd sy'n aelod o'r Cynllun i ben. Yna caiff cyfanswm y cyflog wedi'i ailbrisio bob blwyddyn ei rannu â chyfanswm y blynyddoedd a rhannau o flynyddoedd i gyrraedd cyflog cyfartalog gyrfa. Dyma'r ffigur a ddefnyddir i gyfrifo'ch buddion pensiwn.

Enghraifft 5: Cyflog cyfartalog gyrfa

Cymerwch yn ganiataol bod cynghorydd wedi bod yn y Cynllun am dair blynedd o 1 Mai 2013 hyd 30 Ebrill 2016.

Tabl 8 – Cyflog cyfartalog gyrfa

Cyfnod	Cyflog am y cyfnod	Chwyddiant am y cyfnod	Cyflog yn cynnwys chwyddiant
1 Mai 2013 hyd 31 Mawrth 2014	£8,250	1 Ebrill 2014 hyd30 Ebrill 2016	£8,463.70
1 Ebrill 2014 hyd 31 Mawrth 2015	£9,300	1 Ebrill 2015 hyd 30 Ebrill 2016	£9,455.54
1 Ebrill 2015 hyd 31 Mawrth 2016	£9,500	1 Ebrill 2016 hyd30 Mawrth 2016	£9,510.92
1 Ebrill 2016 hyd 31 Mawrth 2016	£800	Dim	£800

Cyfanswm cyflog gyrfa £28,230.16 (A)

Cyflog cyfartalog gyrfa £9,410.05 (A ÷ 3)

Os byddwch yn cyrraedd 65 oed ac yn parhau i gyfrannu at y CPLIL, cyfeiriwch at yr adran [Ymddeoliad hwyr](#).

Partneriaeth sifil

Mae partneriaeth sifil yn berthynas rhwng dau berson o'r un rhyw neu'r rhyw arall ('partneriaid sifil') a ffurfir pan fyddant yn cofrestru fel partneriaid sifil i'w gilydd.

Contractio allan

Yn flaenorol, roedd y CPLIL wedi'i **gontractio allan** o **Gynllun Pensiwn y Wladwriaeth ar Sail Enillion (SERPS) ac Ail Bensiwn y Wladwriaeth (S2P)**. Roedd hyn yn golygu, tan 5 Ebrill 2016, cyn **Oedran Pensiwn y Wladwriaeth** eich bod wedi talu cyfraniadau Yswiriant Gwladol gostyngol rhwng trothwyon penodol, oni bai eich bod wedi dewis talu cyfradd ostyngedig Yswiriant Gwladol y wraig briod/gweddwr.

Mae'r CPLIL yn gwarantu talu **Isafswm Pensiwn Gwarantedig (GMP)** i chi am gael eich **contractio allan** o **Gynllun Pensiwn y Wladwriaeth ar Sail Enillion (SERPS)**.

O 6 Ebrill 2016 daeth y statws **contractio allan** i ben ar gyfer pob cynllun pensiwn oherwydd y cyflwynwyd Pensiwn y Wladwriaeth haen sengl newydd. O 6 Ebrill 2016, mae aelodau'r CPLIL yn talu cyfradd safonol Yswiriant Gwladol.

Disgresiwn

Dyma'r pŵer a roddir gan y CPLIL i alluogi eich Cyngor neu'ch **awdurdod gweinyddol** i ddewis sut y byddant yn gweithredu'r Cynllun mewn perthynas â darpariaethau penodol.

O dan y CPLIL mae'n rhaid i'ch Cyngor neu'ch **awdurdod gweinyddu** ystyried sut i arfer eu disgresiwn. Mewn perthynas â rhai o'r darpariaethau disgresiynol hyn, rhaid iddynt gael **datganiad polisi** ysgrifenedig ar sut y byddant yn cymhwyso eu **disgresiwn**. Mae arnynt gyfrifoldeb i weithredu'n 'ddarbodus a phriodol' wrth lunio eu polisiau a rhaid iddynt eu hadolygu'n barhaus.

Gallwch ofyn i'ch Cyngor neu'ch **awdurdod gweinyddol** beth yw eu polisi mewn perthynas â **disgresiwn**.

Cynghorydd cymwys (o 1 Ebrill 2014)

Mae hwn yn gynghorydd sy'n gymwys i fod yn aelod o'r CPLIL yn unol â'r cynllun lwfansau a gyhoeddwyd gan Gyngor Sir neu Gyngor Bwrdeistref Sirol yng Nghymru.

Os oeddech yn gynghorydd neu'n faer etholedig yn Lloegr a oedd yn aelod o'r CPLIL ar 31 Mawrth 2014, gallech fod wedi parhau i dalu cyfraniadau pensiwn a chronni buddion pensiwn yn y CPLIL tan ddiwedd y cyfnod yn y swydd yr oeddech ynddo ar 31 Mawrth 2014 (neu 75 oed os yn gynharach).

Isafswm Pensiwn Gwarantedig (GMP)

Mae'r CPLIL yn gwarantu talu pensiwn i chi sydd o leiaf mor uchel ag y byddech wedi'i ennill pe na baech wedi'ch **contractio allan o Gynllun Pensiwn y Wladwriaeth ar Sail Enillion (SERPS)** ar unrhyw adeg rhwng 6 Ebrill 1978 a 5 Ebrill 1997. Gelwir hyn yn **yr Isafswm Pensiwn Gwarantedig (GMP)**.

Lwfans oes

Hyd at 6 Ebrill 2023, roedd y lwfans oes yn cyfyngu ar gyfanswm gwerth yr holl fuddion pensiwn y gallech eu cael heb arwain at dalu treth buddion gormodol. Os oedd gwerth y buddion pensiwn a gymerwyd gennych cyn 6 Ebrill 2023 yn fwy na'r **lwfans oes**, neu'n fwy nag unrhyw warchodaeth oedd gennych, byddech wedi gorfod talu treth ar y buddion dros ben.

Roedd trefniadau trosiannol ar waith yn y flwyddyn 2023/24 a diddymwyd y lwfans oes yn llwyr o 6 Ebrill 2024.

Lwfans Lwmp Swm

Cyflwynodd y Llywodraeth ddau lwfansau cyfandaliad newydd o 6 Ebrill 2024. Gosodir y lwfans cyfandaliad ar £268,275. Mae'n cyfyngu ar faint o arian parod di-dreth y gall aelodau ei gymryd o gynlluniau pensiwn y DU. Mae'r lwfans cyfandaliad yn cael ei ddefnyddio pan fyddwch yn cymryd:

- Lwmp Swm cychwyn pensiwn
- Lwmp Swm pensiwn cronfeydd heb grisialu
- Lwmp Swm annibynnol.

Mae'r taliadau lwmp swm hyn (neu ran ohonynt) yn defnyddio'ch lwfans lwmp swm hyd yn oed os gwnaethoch eu cymryd cyn 6 Ebrill 2024. Bydd eich awdurdod gweinyddu yn gofyn i chi am bensiynau a lwmp swm rydych eisoes wedi'u derbyn pan fyddant yn paratoi i dalu'ch pensiwn CPLIL. Os ydych wedi defnyddio'ch lwfans lwmp swm, bydd yn rhaid i chi dalu treth ar eich cyfradd ymylol ar y gormodedd.

Lwmp swm a lwfans buddion marwolaeth

Y terfyn lwmp swm a'r lwfans buddion marwolaeth yw £1,073,100. Mae'n cyfyngu ar faint o arian parod di-dreth a gymerir o gynlluniau pensiwn y DU gan unigolyn ac a delir amdanynt pan fyddant farw. Mae'r lwmp swm a'r lwfans buddion marwolaeth yn cael eu defnyddio pan fydd y lwmp swm canlynol yn cael eu talu:

- Lwmp swm cychwyn pensiwn
- Lwmp swm pensiwn cronfeydd heb grisialu
- Lwmp swm annibynnol
- Lwmp swm iechyd difrifol

- Lwmp swm buddion marwolaeth perthnasol.

Mae'r lwmp swm hyn (neu ran ohonynt) yn defnyddio'ch lwfans lwmp swm a buddion marwolaeth hyd yn oed os gwnaethoch eu cymryd cyn 6 Ebrill 2024. Bydd eich awdurdod gweinyddu yn gofyn am bensiynau a chyfandaliadau rydych eisoes wedi'u derbyn pan fyddant yn paratoi i dalu'ch pensiwn CPLIL. Os ydych wedi defnyddio'ch lwfans lwmp swm a buddion marwolaeth, bydd yn rhaid i chi dalu treth ar eich cyfradd ymylol ar y gormodedd.

Cyflog

Yng Nghymru dyma eich lwfans sylfaenol a chyfrifoldeb arbennig. Nid yw'n cynnwys lwfans gofalwr unrhyw ddibynnydd, lwfans teithio a chynhaliadau, na lwfans aelodau cyfetholedig.

Datganiad polisi

Mae hwn yn ddatganiad y mae'n rhaid i'ch Cyngor a'ch **awdurdod gweinyddu** ei gyhoeddi, sy'n nodi sut y maent wedi dewis arfer **disgresiwn** penodol o dan y CPLIL. Gellir cynnwys **disgresiynau** eraill hefyd. Gallwch ofyn i'ch Cyngor a'ch **awdurdod gweinyddol** am y copi diweddaraf o'u **datganiadau polisi**.

Aelod gwarchodedig

Os oeddech yn cyfrannu at y Cynllun ar unrhyw adeg rhwng 1 Ebrill 1998 a 30 Medi 2006 efallai y bydd gennych hawliau gwarchodedig o ran talu eich buddion yn gynnar. Gelwir y warchodaeth hon yn rheol 85 mlynedd. Gall gweithio allan sut mae'r rheol 85 mlynedd yn effeithio arnoch chi fod yn eithaf cymhleth, ond dylai'r wybodaeth isod eich helpu i weithio allan eich sefyllfa gyffredinol.

Nid yw'r rheol 85 mlynedd yn rhoi unrhyw warchodaeth i chi os cymerwch eich pensiwn ar ôl 65 oed.

Os byddwch yn dewis cymryd eich pensiwn yn wirfoddol ar neu ar ôl 55 oed a chyn 60 oed a bod gennych warchodaeth rheol 85, ni fydd y rhain yn berthnasol yn awtomatig. Gall eich Cyngor ddewis caniatáu i reol 85 fod yn berthnasol. Mae hyn ar **ddisgresiwn** y Cyngor a gallwch ofyn i'ch Cyngor beth yw ei bolisi ar hyn.

Os dewiswch gymryd eich pensiwn yn wirfoddol ar neu ar ôl 55 oed a chyn 60 oed ac nad yw eich Cyngor yn dewis caniatáu i'r rheol 85 fod yn berthnasol, bydd eich buddion yn cael eu lleihau.

Mae'r Llywodraeth wedi cyhoeddi y bydd yr oedran cynharaf y gallwch gymryd eich pensiwn yn cynyddu o 55 oed i 57 oed o 6 Ebrill 2028. Ni fydd hyn yn berthnasol os bydd yn rhaid i chi gymryd eich pensiwn yn gynnar oherwydd salwch. Gweler [Newidiadau i oedran pensiwn](#) am ragor o wybodaeth.

Os byddwch yn troi'n 60 ar ôl 31 Mawrth 2020 ac yn dewis ymddeol ar neu ar ôl 60 oed a chyn 65 oed (neu rhwng 55 a 60 oed a bod eich Cyngor yn dewis caniatáu i'r rheol 85 fod yn berthnasol) efallai y bydd gennych ryw faint o warchodaeth rhag y gostyngiadau a gymhwyswyd i fuddion a gymerwyd yn wirfoddol cyn 65 oed:

- Os byddwch yn bodloni'r rheol 85 mlynedd pan fyddwch yn dechrau derbyn eich pensiwn, ni fydd y buddion yr ydych wedi'u cronni hyd at 31 Mawrth 2008 yn cael eu lleihau. Fodd bynnag, bydd y buddion a gronnir ar ôl 31 Mawrth 2008 yn cael eu lleihau gan y ffactor a ddangosir yn y [tabl gostyngiadau ymddeoliad cynnar](#) sy'n ymwneud â nifer y blynyddoedd y mae'r buddion yn cael eu talu cyn 65 oed.

- Os nad ydych yn bodloni'r rheol 85 mlynedd pan fyddwch yn dechrau derbyn eich pensiwn ond y byddech wedi bodloni'r rheol pe baech wedi aros yn y Cynllun tan 65 oed, rhennir cyfrifiad eich buddion yn ddwy ran. Yn gyntaf, bydd yr holl fuddion rydych wedi'u cronni yn y Cynllun hyd at 31 Mawrth 2008 yn cael eu lleihau gan y ffactor a ddangosir yn y [tabl gostyngiadau ymddeoliad cynnar](#) sy'n ymwneud â nifer y blynyddoedd y mae'r buddion yn cael eu talu yn gynharach na'r dyddiad y byddech wedi'i fodloni'r rheol 85 mlynedd. Yn ail, bydd unrhyw fuddion yr ydych wedi'u cronni yn y Cynllun ar ôl 31 Mawrth 2008 yn cael eu lleihau gan y ffactor priodol a ddangosir yn y [tabl gostyngiadau ymddeoliad cynnar](#) sy'n ymwneud â nifer y blynyddoedd y mae'r buddion yn cael eu talu cyn 65 oed.
- Os nad ydych yn bodloni'r rheol 85 mlynedd pan fyddwch yn dechrau derbyn eich pensiwn, ac na fydddech wedi bodloni'r rheol pe baech wedi aros yn y cynllun tan 65 oed, bydd yr holl fuddion yr ydych wedi'u cronni yn y Cynllun yn cael eu lleihau gan y ffactor priodol a ddangosir yn y [tabl gostyngiadau ymddeoliad cynnar](#) sy'n ymwneud â nifer y blynyddoedd y mae'r buddion yn cael eu talu cyn 65 oed.

Os gwnaethoch gyrraedd 60 oed rhwng 1 Ebrill 2016 a 31 Mawrth 2020 a'ch bod yn dewis ymddeol cyn 65 oed, efallai y bydd gennych warchodaeth ychwanegol. Bydd y buddion a gronnwyd gennych rhwng 1 Ebrill 2008 a 31 Mawrth 2020 yn cael eu lleihau os byddwch yn eu cymryd cyn 65 oed, ond mae'r gostyngiad yn is na'r gostyngiad safonol a fyddai fel arall yn berthnasol.

Sut ydw i'n gwybod os ydw i'n bodloni'r rheol 85 mlynedd?

Mae'r rheol yn cael ei bodloni os yw eich aelodaeth ac oedran - pob un mewn blynyddoedd cyfan yn adio i 85.

Aelodaeth sy'n cyfri wrth gyfrifo'r rheol 85 mlynedd:

- nifer y blynyddoedd y buoch yn aelod o'r CPLIL fel cynghorydd neu faer etholedig
- yn ogystal, ar gyfer buddion gohiriedig, y cyfnod rhwng y dyddiad gadael a'r dyddiad y caiff buddion eu talu.

Aelodaeth nad yw'n cyfri wrth weithio allan y rheol 85 mlynedd

- unrhyw aelodaeth yr ydych eisoes yn derbyn pensiwn Llywodraeth Leol ar ei chyfer
- aelodaeth y mae gennych bensiwn gohiriedig Llywodraeth Leol ar ei chyfer sy'n ymwneud â chyfnod cynharach o aelodaeth o'r Cynllun fel cynghorydd neu faer etholedig
- aelodaeth mewn perthynas ag unrhyw gyfnod cynharach arall o aelodaeth o'r Cynllun fel cynghorydd neu faer etholedig nad yw wedi'i gyfuno â'ch cyfnod aelodaeth bresennol.

SERPS (Cynllun Pensiwn y Wladwriaeth ar Sail Enillion)

Dyma'r rhan ychwanegol o bensiwn y wladwriaeth sy'n gysylltiedig ag enillion y gallai pobl gyflogedig ei hennill hyd at 5 Ebrill 2002. Roedd aelodau CPLIL yn cael eu **contractio allan** o **SERPS** yn awtomatig, ac roedd y rhan fwyaf yn talu cyfraniadau yswiriant gwladol is o ganlyniad. Disodlwyd SERPS gan **Ail Bensiwn y Wladwriaeth (S2P)** o 6 Ebrill 2002 a ddisodlwyd, yn ei dro, gan Bensiwn y Wladwriaeth haen sengl o 6 Ebrill 2016.

Oedran Pensiwn y Wladwriaeth

Dyma'r oedran cynharaf y gallwch dderbyn pensiwn sylfaenol y wladwriaeth.

Cynyddodd Oedran Pensiwn y Wladwriaeth i 66 ar gyfer dynion a menywod rhwng mis Rhagfyr 2018 a mis Hydref 2020.

O dan y ddeddfwriaeth bresennol, mae Oedran Pensiwn y Wladwriaeth i fod i godi i 67 rhwng 2026 a 2028 ac i 68 rhwng 2044 a 2046. Cyhoeddodd y Llywodraeth ganlyniadau ei adolygiad diweddaraf o Oedran Pensiwn y Wladwriaeth ym mis Ebrill 2023. Ni chyhoeddwyd unrhyw newidiadau i amserlen Oedran Pensiwn y Wladwriaeth. Fodd bynnag, bydd y Llywodraeth yn adolygu amserlen Oedran Pensiwn y Wladwriaeth eto o fewn dwy flynedd gyntaf y Senedd nesaf.

I ddarganfod eich Oedran Pensiwn y Wladwriaeth, ewch i www.gov.uk/state-pension-age.

Ail Bensiwn y Wladwriaeth (S2P)

Ail Bensiwn y Wladwriaeth (SERPS) gynt) yw pensiwn ychwanegol y wladwriaeth, sy'n daladwy i unigolion o **Oedran Pensiwn y Wladwriaeth** os oeddent wedi cyrraedd **Oedran Pensiwn y Wladwriaeth** cyn 6 Ebrill 2016. I ddechrau, roedd **S2P** yn bensiwn ar sail enillion ond o fis Ebrill 2009 dechreuodd gronni fel pensiwn cyfradd unffurf tan 6 Ebrill 2016 pan gafodd ei ddisodli gan Bensiwn y Wladwriaeth haen sengl newydd. I gael gwybodaeth am Bensiwn newydd y Wladwriaeth gweler www.gov.uk/new-state-pension

Tymor y swydd

Daw **tymor y swydd** i ben ar y pedwerydd diwrnod ar ôl diwrnod arferol o ethol cynghorwyr. Mae **tymhorau newydd yn y swydd** yn cychwyn ar yr un diwrnod â diwedd yr hen dymor.

Cyfanswm yr aelodaeth

Dyma faint o aelodaeth sy'n cyfrif, fel y manylir isod, ar gyfer:

Gweithio allan a oes gennych hawl i fuddion

- nifer y blynyddoedd a dyddiau y buoch yn aelod o'r CPLIL fel cynghorydd neu faer etholedig.

Cyfrifo swm eich buddion personol

- nifer y blynyddoedd a dyddiau y buoch yn aelod CPLIL fel cynghorydd neu faer etholedig ond heb gynnwys

- unrhyw aelodaeth yr ydych eisoes yn derbyn pensiwn Llywodraeth Leol ar ei chyfer,
- y mae gennych bensiwn gohiriedig Llywodraeth Leol sy'n ymwneud â chyfnod cynharach o aelodaeth o'r Cynllun fel cynghorydd neu faer etholedig,
- mewn perthynas ag unrhyw gyfnod cynharach arall o aelodaeth o'r Cynllun fel cynghorydd neu faer etholedig nad yw wedi'i gyfuno a'ch cyfnod aelodaeth presennol.
- mewn unrhyw aelodaeth a ganiatawyd fel ychwanegiad salwch (gweler yr adran [Ymddeoliad oherwydd salwch](#)).

Gwybodaeth bellach ac ymwadiad

Ni all y canllaw hwn gyfeirio at bob amgylchiad personol. Nid yw'n cwmpasu'r holl fuddion ymddeoliad oherwydd salwch na'r hawliau sy'n berthnasol i'r rhai y mae eu hawliau yn destun gorchymyn rhannu pensiwn yn dilyn ysgariad neu ddiddymiad partneriaeth sifil. Nid yw ychwaith yn cwmpasu hawliau sy'n berthnasol i nifer cyfyngedig o aelodau.

Os bydd unrhyw anghydfod ynghylch eich buddion pensiwn bydd y ddeddfwriaeth briodol yn trechu. Nid yw'r cyfarwyddyd hwn yn rhoi unrhyw hawliau cytundebol na statudol ac fe'i darperir er gwybodaeth yn unig.

Mae gwybodaeth fanylach am y Cynllun ar gael gan: www.lgps.gov.uk

www.cronfabensiwngwynedd.cymru

Fel arall, gallwch hefyd anfon e-bost i'r Gronfa: [**pensiynau@gwynedd.llyw.cymru**](mailto:pensiynau@gwynedd.llyw.cymru)